

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 | a.

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Supremul gest

De I. Ursu, profesor universitar

Din lipsă de organizare de stat și din cauza îmbrățișării religiei ortodoxe, românii din Ardeal au ajuns încetul cu încetul în situația tristă de națiune tolerată pentru a servi ca instrument de muncă și de bogăție pentru celelalte națiuni privilegiate catolice. În veacul al XVI-lea, când noile idei ale lui Luther și Calvin au cucerit pe o parte din privilegiatii din Ardeal, procesul acesta era îndeplinit. Cum însă cei mai mulți dintre privilegiatii au îmbrățișat ideile noi, a fost natural, ca ei să încerce pe căile preconizate de marii reformatori, ca să atragă și pe români în apele lor, căci acea religie, care ar fi reușit a converti pe români, cari formau majoritatea locuitorilor, ar fi câștigat prin aceasta preponderanța religioasă și odată cu aceasta pe cea politică și ar fi sfârșit prin a fi dat nota dominantă asupra țării întregi.

Astfel lutheranii sași au încercat convertirea prin convingere, cărți și propagandă, iar calvinii, pe lângă propaganda culturală, au încercat să-și ajungă scopul prin siluirii și presiune politică, în așa chip că mai ales în veacul XVII, când au stăpânit principii unguri calvini, au adus, prin presiune politică, biserica română în o situație atât de umilitoare, că încetase orice viață liberă și autonomă, mitropolitul român fiind silit să asculte în toate de superintendentul calvin.

Cătră sfârșitul veacului al XVII-lea împăratul din Viena și-a întins însă rețeaua cuceririlor sale și asupra Ardealului și interesul politic al dinastiei sale cerea, ca cucerirea prin arme să fie consolidată prin câștigarea sufletelor pentru religia, de care se ținea noua casă domnitoare, căci pe atunci religia și nu naționalitatea era elementul de coeziune din stat.

Din interese dinastice, împăratul porni acțiunea de atragere a românilor în sfera religiei catolice, punând preoților ortodocși prin decretul din 1692, perspectiva de a se bucura de aceleași privilegii ca și cei catolici, dacă ar primi în schimb, ca singură condiție, recunoașterea Papei de cap suprem al bisericii lor.

Această ofertă era de natură de a ademeni pe ori-ce popor, ori cât de conservativ ar fi fost, și ispita era cu atât mai mare, cu cât în cazul unirii, românii și-ar fi păstrat dogmele și cultul neschimbat și intrucât, în cântărirea avantajilor și pierderilor, ei n'ar fi avut altceva de regretat decât ruperea legăturilor cu țara românească, de unde își luau mitropolia Ardealului hirotonirea și de unde și-o luase in-

suș Teofil, vlădica acelor vremuri de ispită catolică.

Până aci au apăsât asupra românilor două forțe opuse, cari s'au echilibrat între ele, căci contra siluirilor calvine ai noștri s'au apărut cu ajutor moral și material din țară. Oferta ispititoare a catolicilor ruse însă echilibrul și aduse pe Teofil în o situație atât de imposibilă, încât l-a silit să graviteze spre împăratul, titlu atât de adevărat pentru acești orfani ai lui Traian, ale căror basme sunt pline cu minunile făcute de împărați. De altcun făcând aceasta, Teofil urma tradiția, căci din veacul al XVI-lea încoace cei mai distinși domni din țară și-au pus nădejdea mântuirii în împăratul, care exercita numai prin titlul acesta o influență magică pentru acești descendenți fără de noroc ai poporului roman. Dar Teofil, care primise pe lângă recunoașterea Papei și alte trei puncte (azima, purgatorul și filioque) a căzut jertfă pentru noua sa orientare, dela care aștepta eliberarea poporului său din mizerabila stare politică și socială, în care l-au adus împrejurările vitrege din trecut și după moartea lui silită (a fost poate otrăvit) tot terenul părea pierdut, căci Atanase, care a urmat lui Teofil și-a luat hirotonirea în țară, iar confirmarea i-au dat-o calvinii.

Intre cele trei curente, cari influențau asupra lui, Atanase nu putea să adapteze altă cale, decât găsind o formulă, care să împace credința strămoșească, susținută prin conservatismul rasei și îndemnul morale și materiale, ce veniau din țară, cu religia, la care aparținea noua dinastie a Ardealului, dela care românii își așteptau mântuirea. Formula aceasta era: păstrarea vechiului cult neschimbat al legăturilor cu patriarhul și cu țara românească, și acceptarea singurei condiții pusă de împăratul: supremația papală.

Formula aceasta avea avantajul păstrării religiei vechi și câștigarea privilegiilor, cari aveau menirea să ridice națiunea românească din situația mizerabilă socială și politică și nu cuprindea nici dezavantajul ruperii relațiilor cu țara, căci ea prevedea hirotonirea mitropolitului în București și confirmarea la Viena. Ea nu făcea decât să schimbe sfera dominantă calvină a ungarilor — calvinii confirmau până acum pe mitropolia noastră — cu cea catolică a nemților; ea e sinteza tuturor factorilor și împrejurărilor, de cari trebuia să țină samă Atanase, ca unul care avea răspunderea națiunii sale, pe care ar fi voit să o ridice la o soartă mai bună. Pentru a înțelege însă mai bine spiritul unirii încheiate de

Atanase, să cităm părțile mai esențiale din actul românesc al unirii subscris de vlădică și protopopii săi:

„Însă în acest chip ne unim... cum pe noi și rămășițele noastre din obiceiul bisericii noastre a Răsăritului să nu ne clătiască, ci toate ceremoniile, sărbătorile, posturile cum până acum, așa și de acum înainte să fim slobozi a le ținea după calendarul vechiu. Și pe cinstitul Vlădica nostru Athanase nime până în moartea sfinției sale să n'aibă putere a-l clăti din scaunul sfinției sale. Ci tocmai de i-s'ar întâmpla moarte să stea în voia soborului pe cine ar alege să fie Vlădică, pe care sfinția sa Papa și Înălțatul Împărat să-l întărească și Patriarhul de sub biruința Înălției Sale să-l hirotonească și în obiceiul și direcțiile protopopilor, cari sunt și vor fi, nici într'un fel de lucru nimenea să nu se amestece, ci să se țină cum și până acum. Iar de nu ne vor lăsa pe noi și rămășițele noastre într'această așezare, pecetile și iscăliturile noastre, care am dat să n'aibă nici o tărnie...“

Acesta e contractul între Atanase și ai săi și oamenii împăratului, și cuprinsul lui e în spiritul menționat mai sus. Iezuiții cari au înconjurat pe Atanase au avut însă grija ca să falsifice textul în traducerea latină, pe care aveau să o înainteze curții din Viena și scaunului papal introducând în textul falsificat și celelalte 3 puncte adecă azima, purgatorul și filioque și degradând pe vlădica la rangul de episcop. Dovadă e că împăratul acordă privilegiile, pentru clerul unit pe baza actului înaintat de iezuiți, care poartă un colorit străin de contractul subscris și neînțeleș de vlădica, care nu înțelegea nici o vorbă latinească. Spiritul roman de centralizare al bisericii catolice nu se împăca cu contractul de unire al lui Atanase și cerea în mod consecvent aducerea bisericii unite în stare de dependență. Iezuiții au complectat prin fapte, ceea ce puseseră, prin falsificare, pe hârtie, și Atanase odată târît în spre vâltoarea catolicismului n'a mai putut da înapoi și perzându-și stăpânirea de sine s'a lăsat dus tot mai mult de curentul, care avea să-l înecă în valurile adânci ale religiei catolice.

Cu ocazia confirmării, cercurile Curții prin pompă și strălucire au orbit cu desăvârșire pe episcopul fără carte și fără experiență, făcându-l să piardă cu desăvârșire simțul realității.

În jurământul depus la 1701 în Viena, Atanase se obligă a rupe legăturile cu Țara Românească și a sta sub ascultarea epis-

copului de Strigoni, și ceea ce a fost mai umilitor, a primi lângă el pe teologul „catholic”, pe care curtea îl impunea sub pretext de a-l sfătui, în realitate pentru a-l spiona, a-l conduce și a-l reduce la simplu rol de instrument, în conformitate cu organizarea centralizatoare a bisericii catolice. Pe cât de prevăzător și realist a fost Atanase în partea I-a a Unirii pe atât de puțin politic a fost în partea a 2-a, sacrificând fondul pentru străluciri formale, ca titlul de consilier și decorațiile, pe cari le-a acordat Împăratul.

Ori cum, actul lui Atanase a avut urmări salutare pentru neamul nostru, căci lui este a se datori renașterea culturală ardelenescă din veacul al XVIII, care a provocat rededeptarea românilor din starea de inconștientă seculară și îndreptarea lor spre idealul libertății și al vieții naționale. Privită prin prisma rece a istoriei trecerea lui Atanase, așa cum a fost concepută de el la 1698, nu este neexplicabilă și condamnată, căci nu trebuie să uităm că în veacul al XVII-lea acțiunile cele mai importante purtau timbru religios, că credința și nu naționalitatea era pe atuncia motorul celor mai însemnate fapte ale popoarelor din Europa centrală și apuseană.

Abia mai târziu în veacul al XIX-lea când popoarele au ajuns la conștiința națională, când și ai noștri au trebuit să facă forțări uriașe ca să-și afirme naționalitatea și să-și câștige libertatea s'a văzut că actul lui Atanase forma o piedecă în lupta grea contra dușmanului, care cerea unire desăvârșită și concentrarea forțelor întregi sub un singur steag. Ceiace a putut fi în veacul al XVIII-lea folositor și salutar, devenea acum dăunător prin desfacerea românilor în două tabere cu steaguri diferite și aceasta cu atât mai ales, cu cât dușmanul a alimentat această deosebire de rele și în momentul de față caută să o folosească ca armă pentru distrugerea neamului nostru întreg.

În fața ofensivei lor, ai noștri ar trebui să aibe simțul realității complex și să ia astfel de măsuri de apărare cari să împună dușmanului și lumii întregi. Uniții

noștri ar da dovadă de simț politic și de conștiință dacă în momentul acesta de șarjă de distrugere a celor ce ni-au jurat peirea, ar face gestul suprem și impunător al reînțoarcerii în tabăra de unde au plecat rupând contractul, pe care partea adversă nu l-a respectat. Gestul acesta ni-ar ridica nu numai stima și demnitatea în fața diplomației europene, dar ni-ar reda în același timp forța morală și fizică de care avem nevoie în cel mai mare grad în aceste momente de continue atentate contra vieții noastre românești.

INTERNE

Epilog la vizita studenților din Agram la Belgrad. Zile deardândul au dus-o hegemonii noștri într'o frică continuă. Ceeace strămoșii „națiunii” au clădit veacuri deardândul era amenințat să se prăbușească peste noapte. Așa în creerii agitații ai patrioților... În realitate nu s'a întâmplat nimic deosebit, decât că studenții croați din Agram și-au vizitat pe colegii sârbi din capitala Serbiei și cu această ocaziune sufletele revoltate ale sârbilor liberi au izbucnit în accente de indignare împotriva încălcării drepturilor omenești ai fraților în suferință. Și consulul austro-ungar, Ugron, care ține să reprezinte aici mai mult interesele poporului ales al lui Arpad, aleargă acum într'un suflet dela o autoritate la alta, ca să câștige reparație pe seama — maghiarimii. La insistența continuă a lui Ugron, se zice, rectorul universității a pornit cercetare în chestia pretinselor agitații antimaghiare. Iar patrioții noștri pot dormi deacum liniștiți.

Corupție „liberală”. E probabil că va fi anulat unicul mandat ce au putut acapara indeoliberalii din Viena la alegerile pentru reprezentanța comunală în colegiul IV. Sunt dovezi nerăsturnabile despre machinațiunile de corupțiune prin care a isbutit a fi ales candidatul Alois Moisl (!) cu 70 voturi înaintea șefului creștin-social Bielhlawek. Ziarul „Reichspost” continuă a publica actele săvârșite de matadorii candidatului Moisl în districtul I (central) unde nu s'au cruțat parale pentru a asigura triumful unuia „dintre ai noștri”.

Ajurnarea camerei

— Ședința de azi —

Budapesta, 8 Mai

Pentru o mai liniștită și mai concentrată conducere a tratativelor de împăcare cu obstrucția, guvernul a hotărât să ajurneze camera. În ședința de azi au mai vorbit deputații justhiști Bikády, Bakonyi și Kovács stăruind pentru realizarea sufragului universal cu singura restricțiune a supremației maghiare. După ei s'a anunțat la cuvânt ministrul președinte Lukács și a răspuns oratorilor de până aici.

Îi răspunde întâi contelui Apponyi, care îl întrebase pentru ce a trebuit să plece contele Khuen-Héderváry, când noul șef de cabinet vine cu acelaș program. Postul ministru președinte — a spus Lukács — avea credința că numai persoana lui stă piedecă în calea înțelegerii cu obstrucția. În ce privește rezoluția în chestiunea prerogativelor suveranului asupra armatei, nedumeririle contelui Apponyi sunt neintemeiate, pentru că majoritatea guvernamentală poate să tragă la răspundere pe oricare guvern, care ar încerca să interpreteze fals legea referitoare. În ce privește ingerențele ministrilor Stürgkh și Auffenberg, durere — a spus Lukács — ungerii sunt prea slabi decât să le poată înfrunța și trebuie să se mărginească a protesta împotriva lor.

Cu privire la reforma electorală Lukács spune că a indicat numai principiile fundamentale, la cari va ține însă între orice împrejurări. În privința chestiunilor de amănunt primește cu bucurie orice propunere salutară. Respinge propunerea deputatului Bakonyi, care a cerut în numele partidului justhist, ca sufragul universal să fie considerat drept singura garanție a supremației maghiare. I-ar plăcea și lui să găsească soluția mântuitoare, pentru că *Ungaria are mulți dușmani și întâlnitul țării și peste hotarele ei. Naționalitățile și cei de buze streine trebuie alipiți mai strâns de patrie.* Speră că opoziția se va hotărî în cele din urmă să-l urmeze pe calea păcii.

După acest cuvânt al ministrului președinte, Návay, președintele camerei a propus ajurnarea ședințelor pe timp nedeterminat, ceea ce camera a admis.

Din Ossian

Oina-Morul

— Traducere de M. Beza —

Cum lunecă soarele nesigur, pe dealul ierbos Larmon — așa trec noaptea, în minte-mi, poveștile din vechi. Când barzii se retrag, când harpele se anină de perți în Selma, atunci un glas ajunge la Ossian, și-i deșteaptă sufletul. E glasul anilor duși! Curg înainte-mi cu toate isprăvile lor! Din treacă prind poveștile, și le revărs în cântec. Nu-i un rău tulbure cântecul meu, ci ca muzica ce se înalță din Lutha. — Lutha multelor strune! tăcute nu rămân stâncile tale, când albele mâni ale Malvinei se mișcă pe harpă! Flică a lui Toscar, lumina gândurilor mele triste, auzi-vei cântecul? Vom rechemă noi timpurile apuse!

Era în zilele lui Fingal, înainte să-mi fi albit părul, când pornii pe mare, condus de steaua Concathlin. Mă îndreptam către insula Fuarfeld, păduroasa locuință de mare. Fingal mă trimitea în ajutorul lui Malor, regele insulei; căci era luptă în juru-i, și părinții noștri ospătaseră împreună.

La Colcol strănei pânzele; trimisei lui Malor spada mea. El recunoscu semnul Albionului, și se bucură foarte. Coborî din palatu-i înalt și-mi luă mâna:

— De ce sosește neamul eroilor la un rege invins? Tonthormod cu multe sulți e căpitanul unduioasei Sardrono. Văzu el fata mea, și se îndrăgosti de ea, de Oina-Morul cea cu albul sân, O-

ceru, — nu i-o dădui; căci părinții noștri fuseră dușmani. El veni atunci cu războiu la Fuarfed. Luptătorii mei se împrăștiară. De ce sosește neamul eroilor la un rege invins?

— Nu sosii, am răspuns, ca să privesc lupta ca un copil. Fingal își amintește de Malor, și de palatu-i primitor. Din largul undelor, el căzu odată în astă insulă păduroasă. Tu nu-i fuși o piedecă, ci-i făcuși cinste aleasă. Iată de ce îmi ridic spada — și vrăjmașii tăi poate vor cădea. Nu uităm noi pe prieteni în cumpănă, deși țara nu-i departe.

— Coboritor al viteazului Trenmor, vorbele tale-s ca vocea lui Cruthloda, puternicul locuitor al cerului, când grăește dintre nori! Mulți ospătaseră cu mine, dar toți mă uitară. Privii cătră patru vânturi și nici-o vintrea nu zării. Otelul răsună acum în palatu-mi — nu serbare veselă. Dar vino, fiu de eroi! noaptea cea cu vesmânt negru se apropie — vino de ascultă cântecul fecioarei din Fuarfed.

Ne duserăm. Pe harpă tresăriră albele mâni ale Oinei-Morul. Trezi o poveste tristă din fiice coardă tremurătoare. Stătu în tăcere; căci strălucită era fața lui Malor! Ochii ei ca două stele, uitându-se prin bură. A doua zi dimineața pornirăm la luptă, spre vitorul râu Tormul; vrăjmașul se mișcă la sunetul scutului cucuiat al lui Tonthormod. Dintr'o aripă într'alta se întinsă încăerarea. Eu mă luai cu Tonthormod. Fărămat sbură scutu-i. Îl prinsei. Îi legai mâinile, și-l dădui lui Malor. Bucurie urmă după asta la Fuarfed. Ton-

thormod rușinat, își întoarse ochii dela Oina-Morul!

„Ossian! începu Malor, n'ai să pleci nerăsplătit dela mine. Oina-Morul te va însoți în vasu-ți. Ea va pune bucurie în sufletul tău mare. Și-i vrednică ea de Selma, de locuința regilor!”

Petrecui noaptea în palat. Ochi-mi erau pe jumătate închiși de somn, când auzii o muzică dulce asemenea adierii ce se înalță, involbură mai întâi scații, și sboară apoi întunecoasă pe iarbă. Era fecioara din Fuarfed! Cânta o cântare de noapte, știa cât mă înduioșează plăcutele sunete.

„Cine privește din stâncă, zicea ea, la păcla mării? Pletele-i lungi, corbi fâlfăie în furtună. Mersu-i arată mahnire. Lacrimi are în ochi — pieptu-i bărbătesc se umflă de suspinuri... Retrage-te, că eu sunt departe — o rătăcitoare în țări necunoscute! Deși printre neamul eroilor, sufletul mi-i negurat. De ce faseră dușmani părinții noștri, Tonthormod! dragostea fetelor?”

— Dulce glas din insulă, am zis eu, de ce te jeluști noaptea? Neamul viteazului Trenmor nu-i crud. N'ai să rătăcești în locuri necunoscute, Oina-Morul cu ochi albaștri! În pieptul ăsta e o voce — alții n'o aud: îi spune lui Ossian să asculte pe nefericiți la ora de nevoe. Oprește-ți cântecul de noapte! Tonthormod n'are să plângă pe stâncă!”

Dimineața liberai pe Tonthormod, și-i dădui fecioara cu lungul păr. În palatul resonător, Malor auzi vorbele mele:

Partidul național român față de noul guvern

Discursul d-lui Dr. Teodor Mihali

După un lung răstimp, bogat în hărțuiri meschine, în atitudini false și în nesfârșitele — și vecinic aceleași — târguieli dintre opoziție și guvern, a răsunat ieri în camera din Budapesta și un glas sincer în numele celor peste 12 milioane de nemaghiari scoși afară din rânduri.

A vorbit, în numele clubului parlamentar al naționaliilor nemaghiare, d. dr. Teodor Mihali, președintele acestui club și vicepreședintele partidului nostru.

Glasul acesta n'a răsunat din convenicolele, cari pregătesc lovituri de teatru, din tovarășiiile politice cari exploatează cauze mari pentru poftă mică; vine de afară, din largul cuprins al țării, și al tuturor mizeriilor și nedreptăților, cari de veacuri storc vraga milioaneilor, numai ca să nu fie lipsită țara asta de clasă privilegiată!...

Mai la vale reproducem în întregime, după notele stenografice, discursul președintelui clubului parlamentar al naționaliilor.

Nu numai noi, ci chiar partidele maghiare, sătule de golul de idei cu cari de atâția ani se împărtășesc reciproc, au așteptat cu un pronunțat interes cuvântul care să precizeze atitudinea partidului nostru național față de noul guvern.

Și în adevăr oricât de reacționari și șovinisti ar fi membrii camerei ungare în majoritatea lor, au ascultat totuși cu destul interes discursul deputatului român, care a adus în discuțiile, bogate în lamentări patriotice și strigăte de război, ale acestor zile, o notă democratică sinceră.

Și oricât cei câțiva intrerupători de meserie, cu intreruperile lor după cunoscutul tipic, s'au silit să micșoreze importanța și greutatea cuvintelor, vor fi chiar ei siliți să recunoască în intimitatea sufletelor lor că discursul deputatului nostru a avut darul să indice drumul care duce la soluția adevărată a crizei noastre de stat. Cei cu o mai ascuțită putere de intuiție a lucrurilor și cu o oarecare doză de curăție în conștiințele lor au putut să aibă icoana tristelor realități politice din țara aceasta,

„Rege din Fuarfed, la ce oare să plângă Tonthormod? El e din rasa eroilor, și distins în războiu. Părinții voștri fuseră dușmani, însă acum umbrele lor se bătură împreună — întind neguroase mâini la aceeaș sârbătoare în Loda. Uitați-vă mânia, luptătorilor! să piară de-acum în trecut.”

Asta fu purtarea lui Ossian, înainte să-i fi albit părul — deși că frumusețea îmbrăca într'un val de raze pe Oina-Morul.

Noi rechemăm, fiică din Lutha, timpurile apuse!

Cântecul amintirii.

*Când lângă mine-o fi să treci,
Tu ochii lin să îți apleci,
Căci luciul lor ispititor
În suflet mi-ar trezi un dor...*

*Un dor — de azurii lumini
Ce picură printre cetini,
De-un cântec vechiu, uitat de mult,
Ce n'aș putea să-l mai ascult!*

Beiuș, 1910.

Vioara din Bihor.

alungând pe o clipă măcar unele din utopicele halucinații patriotice din capetele lor infierbântate.

Un complex de probleme — sociale și economice îndeosebi — pretind grabnică rezolvare, iar politica de străț pe care de 64 de ani o fac toate guvernele, cu o lege electorală întemeiată numai pe interesele unei clase stăpânitoare și unei rase dominante, politica aceasta dacă o urmează și noul guvern — și o mărturisește! — nu va putea aduce vindecare rănilor adânci de cari suferă țara.

În viața economică statul a sprijinit marea proprietate, marea industrie și marile comerț.

În viața politică stăpânitorii de azi nu vreau să îngăduie pătrunderea maselor. Și fiindcă în felul acesta li-se ia puțință de a lupta pentru îmbunătățirea soartei lor, cei lipsiți și de drepturi și de siguranța vieții își părăsesc căminele luând calea pribegiei în nădejdea unei sorți mai puțin vitrege.

Oratorul afirmă și pentru viitor votul universal egal, secret și după comune, ca bază de luptă pentru partidul nostru național.

În conflictul cu Croația găsește, că începutul stă în pragmatica căilor ferate prin care guvernul coaliției deschisese drum limbei ungurești și mai apoi șicanelor și ilegalităților cunoscute.

Sedinta se deschide la orele 10 și jumătate și d. dr. Teodor Mihali vorbește cel dintâiu.

D. dr. T. Mihali: Onorată cameră! Permiteți-mi ca din prilejul prezentării noului guvern să schitez pe scurt în numele partidului naționalist punctul său de vedere.

E fapt netăgăduit, că guvernul actual a luat asupra sa o misiune foarte grea și importantă, urmărind scopul să scoată țara din situația incurcată de astăzi. De altă parte e incontestabil, că actuala situație politică e cauzată de guvernul precedent. După cerințele logice ar trebui să presupunem, că dacă guvernul nou vrea să îndrepte greșelile făcute de cel precedent, să restabilească mersul normal al vieții parlamentare, atunci se desbracă de politica fostului guvern și își stabilește noul puncte de vedere. Chiar și un consiliu de medici, constatând că un anumit tratament agravează boala pacientului, își va schimba metoda întrebuintă.

Așa stăm și cu parlamentul actual. A spus și ministrul-președinte în vorbirea sa de program, că legea actuală de vot e de 64 de ani în vigoare.

Sistemul actual de guvernament, adevărat sistemul fostului guvern durează de o jumătate de secol, aceea politică de străț, care nu vrea niciodată să desvălească starea faptică și totdeauna caută pretexte să abată atenția opiniei publice asupra altor aparițiuni și probleme, ca să-și poată clasele privilegiate promova interesele. Astăzi când e vorba să se schimbe sistemul în direcție modernă, guvernul se teme, că va crea o situație nesigură. Închide porțile parlamentului dinaintea elementelor noi, căci cu forțe noi ar putea restabili mersul normal al vieții parlamentare.

Ocupându-se ministrul-președinte în vorbirea sa de program îndeosebi cu probleme economice recunosc, că a ridicat multe planuri bune, pe cari doarește să le realizeze pe terenul industriei, al comerțului și agriculturii. Dar într'adevăr a sosit momentul suprem, ca guvernul și parlamentul eliminând, întru cât se poate, discuțiile de drept public să se ocupe cu rezolvirea chestiunilor economice, pentru că rezolvirea norocoasă a acestor probleme ridică bunăstarea și autoritatea cetățenilor. (Mișcare. Preș. sună). Nu pot însă să consimt în

multe privințe cu programul premicralui. E lucru știut, că toate ramurile economice trebuiesc cultivate și nu e de ajuns, ca interesele comerțului mare și al marilor proprietari să le aibă în vedere guvernul, ci e dator să se ocupe și de soarta proprietarilor mici din țară, cari trăiesc din agricultura. Dacă vom arunca o privire asupra trecutului, vom face constatarea tristă, că guvernele de până acum aproape de loc nu s'au interesat de interesele legitime ale acestei clase...

Hantos Elemér: Proprietarii mici sunt foarte bine situați!

Teodor Mihali: Pofteste și schimbă cu ei Guvernele de până acum nici măcar atâta nu au făcut pentru proprietarii mici, ca prin ordinațiuni ministeriale să fi îndrumat organele administrative, să fie mai indulgente, mai omeneste la pedepsirea transgresiunilor.

Beöthy Pál: Organele judecătorești nu pot fi îndrumate prin ordinațiuni.

Teodor Mihali: Procedul funcționarilor administrativi își are explicația în mentalitatea celor din centru. Funcționarii administrativi până în timpul de față și astăzi se poartă astfel cu poporul, încât acest popor vede în funcționarii administrativi adevărații lui dușmani. Începând cu notarul, toți funcționarii administrativi numai atunci merg prin comune, când au să încaseze bani, amende pentru delictul mărunt. (Mișcare, președ. sună). Vorbesc din experiență, doar și eu am eșit din pătura aceasta și îmi trăiesc zilele între ei.

Și durere, simțul social al funcționarilor administrativi nu s'a dezvoltat încă intr'atât, încât să considere pe țărânul dela țară, care se ține de proprietarii mici, de om cu egale drepturi ca și oricare domn. Pornind din această concepție, funcționarii administrativi sunt pe toate terenurile în toate dispozițiunile lor aroganți, desprețuitori, neîngăduitori, așa încât îndrăznește a spune, că poporul dela țară nu vede astăzi în ei apărătorul, ci pe dușmanul lui. (Mișcare și șgomot în dreapta). Și care e cauza, că această clasă e cu totul neglijată. Aceea, că în 1848 a scăpat această clasă de sub jug, de fapt încă, de atunci guvernele nu s'au mai îngrijit să mai ajungă la drepturi politice.

Sărvari: 40% nu au vot!

Președintele (sună): cer liniște!

Teodor Mihali: Dispozițiile făcute au eschis poporul dela țară dela exercitarea drepturilor sale politice.

Așa s'a întâmplat, că cu interesele acestei clase nu s'a ocupat nimeni nici în camera, nici în adunările comitatense, nici în adunările comunale. Că aceasta e adevărat, o adevărește acel fapt, că țărânii săraci, cari aparțin acestei clase, au început să emigreze în masa, ceea ce înseamnă o pierdere mare pentru țară. (Șgomot și vociferări în dreapta).

Ar fi datoria guvernului să se îngrijească ca viața economică să fie astfel, ca acei bani, cari îi câștigă emigranții în țări străine cel puțin în parte să-i poată și acasă agonisi, pentru că în acel caz emigrantul se va convinge de adevărul cuprins în cuvintele „ubi bene ibi patria”.

Pe acest popor, care ține atât de mult la pământul lui, trebuie să-l ținem aici, pentru că această pătură socială e izvorul neseecat de viață pentru locuitorii orașelor, deoarece această clasă dă energie nouă elementelor culturale dela oraș.

În statele apusene se dă o deosebită importanță acestei clase și eu încă o țin din punctul de vedere al intereselor generale cea mai importantă. Știm, că mai cu seamă în Germania s'au înființat societăți, că guvernul și societatea lucrează împreună într'acolo, ca să ridice interesele materiale și culturale ale acestei clase.

Dacă aruncăm o privire la noi, nici nu observăm această stare de lucruri, pentru că suntem obicinuiți cu ea.

Dacă vine însă un străin între noi și vede capitala și orașele înfloritoare din provincie, iar după aceea merge la țară, sigur observă deosebirea enormă între oraș și sat. Trebuie să mărturisim, că guvernele au promovat în măsură mare interesele orașelor, și bine au făcut, eu nu le acuz pentru aceasta, dar cu acelaș drept, pretind dela guvern să se îngrijească și de poporul dela țară pentru că și acesta e cetățean și poate are mai mult drept să fie sprijinit și dacă guvernul să îngrijește nu numai de interesele economice, igienice ale orașelor, ci și de cerințele luxului, atunci să se îngrijească mai cu seamă și de starea sanitară a țărânului. (Mișcare la mijloc)

Președintele sună: Cer liniște!

Mihali: Am ținut de necesar să mă ocup de această întrebare cu atât mai mult, că se apropie timpul când va trebui pusă pe baze moderne și atunci camera trebuie să fie în curat cu aceea, ca în ce direcție să aducă această lege, ca să nu escludă pe acest popor folositor, meritos dela exercitarea dreptului de alegători, prin atari dispozițiuni, cari ar fi păgubitoare intereselor poporului dela țară, care nu a avut parte de educație politică, ceace nu e vina lui, ci a guvernelor. (Așa e — în mijloc.)

Sunt împrejurări deosebite, cari au împiedecat dezvoltarea în cultură a proprietarilor mici și a muncitorilor de câmp. O astfel de împrejurare e faptul, că mai cu seamă în ținuturi muntoase casele săracilor sunt așa de împrăștiate, în cât școala e la o distanță de 5 ba chiar 10 chlm. de ele. Pe lângă aceasta ocupația economilor e așa, că chiar și dacă învață a ceti și scrie, mai târziu când ia cornele plugului în mână nu mai are ocazie să se ocupe cu scrisul și cetitul, nu are cărți și astfel e foarte natural, că uită repede ce a învățat.

Accentuez cu deosebire faptul, că nu dingreșala sa proprie a ajuns această clasă la așa starea, încât pe baza datelor din 1910 s'a constatat, că cel puțin jumătate din pătura țărănească care constă din 1 milion și 370 mii de susținători de familie nu știe scrie și citi. E incontestabil, că dintre problemele politice, cari sunt la ordinea zilei, cea mai însemnată e a votului universal, egal și secret. Partidul național și-a expus punctul de vedere amănunțit în această chestie în repetite rânduri aici în cameră.

Nu vreau să mai repet acum, constat însă, că partidul național român stă pe baza votului universal, egal și secret. Această chestiune s'a discutat așa de mult în timpul din urmă, încât majoritatea absolută a locuitorilor așteaptă să se rezolve, să se aducă noua lege electorală. Și eu mă mir, de ce guvernelor dela putere și partidelor politice li-e groază să rezolve această chestiune. Pentru că dacă nu li-ar fi grosă ar fi adus până acum această lege, doar e lucru cunoscut, că opinia țării așteaptă cu nerăbdare legiferarea votului universal, egal, secret și după comune. (Contra-ziceri în dreapta).

De acord cu această opinie s'a declarat și Maiestatea Sa, în 22 maiu 1906, când în mesajul de tron spunea următoarele: (citează) „Din punctul de vedere al dezvoltării constituționale conform cerințelor timpului, va fi cea mai însemnată chemare a noului guvern, ca prin extinderea drepturilor politice asupra tuturor păturilor societății, națiunea întreagă să câștige posibilitatea de a lua parte la viața politică. Va să zică, vot universal, pentru că vorbește despre întreaga națiune.

Pentru a ajunge la acest rezultat, va avea să pregătească noul guvern proiectele referitoare la exercitarea ulterioară a votului universal, satisfăcând atât cerințelor ideilor democratice ale timpului cât și caracterului național al statului maghiar”. (Escclamări în dreapta: Aceasta e! Caracter național!)

Dr. T. Mihali: Dacă vorbim din punct de vedere modern despre votul universal, acesta nu suferă nici o restrângere nici un corectiv.

Fiecare cetățean are aceleași îndatoriri față de stat, deci fiecare trebuie să aibă aceleași drepturi și eu trag la îndoială, că cei mai instruiți, sau clasele istorice ar fi cetățeni mai buni, decât țărănul care nu se pricepe la scamatorie politică, dar care tot așa își apără țara în timp de pericol. De aceea nu înțeleg, pentru ce li-e frică, de nu vrea să împărtășească pe toți cetățenii cu drept de vot, ca toți să fie reprezentați aici în parlament. Pentru că doar și proprietarul mic plătește dare destulă și este apărător al țării, dacă însă domnii condiționează de cunoașterea scrisului și cetitul dreptul de vot.

Horvát Gy.: De cunoașterea scrisului în limba maghiară.

Dr. T. Mihali: ...atuncia cel puțin 50% din clasa proprietarilor mici fără deosebire de naționalitate rămâne fără drept de vot, pentru că deși datele statistice arată, că la maghiari e mai mare

numărul acelor, cari știu scrie și ceti, acest număr e numai într'atât mai mare într'atât numără aici și locuitorii orașului, dacă ar face însă statistică deosebită despre țărani maghiari cari trăiesc pe pustă și în sate, atunci ar fi aceasta foarte egală cu statistica naționalităților.

On. Cameră! In ceace priveș e această chestiune importantă, partidul meu a luat o ținută — și pentru aceea nu vreau să intru în detalii, țin să declar, că acest partid va rămânea și pe mai departe pe baza votului universal, egal, secret și după comune și va lupta pentru aceste principii în cadrele constituției și cu arme constituționale. Dl ministru președinte în vorbirea sa de program a spus, că leagă votul universal de două condiții, sau mai bine zis face două restricții. Prima, e să dăm intelectualilor prerogative.

Dacă e deci vorba de stabilirea unor restricții, apoi acest corectiv nu poate fi excepționat, cel mult se poate atrage luarea aminte a corpurilor legiuitoare, când va înfăptui această lege, ca să considere situația excepțională în care se află clasa proprietarilor mici, cari se ocupă cu economia și clasa muncitorilor, ca nu cumva prin acest corectiv să fie restrânsă în exercitarea drepturilor sale această clasă fără vina sa. (Zgomot, preș. sună).

In ceace privește afirmația a doua a ministrului președinte, ca să se mențină neștirbită unitatea națională a statului ungar, noi naționalitățile nu suntem în curat cu această noțiune mai cu seamă nu suntem de aceeaș părere cu ungurii. Noi așa înțelegem aceasta chestie, că această țară e unitară de o mie de ani, cu toate că naționalitățile cari trăiesc într'ansa au existat vorbindu-și limba lor și păstrându-și cultura și individualitatea lor etnică ca massă. Și nu este nici un motiv, ca să sulezeze cineva întrebarea, că trăind în această țară mai multe naționalități ar fi periclitată unitatea statului ungar.

In timpul din urmă aderenții politice șovine, ori decăteori țințeau vre-un folos pentru clasele privilegiate, au găsit că e bine să agite gogorita naționalistă, prezintându-o ca pe-o primejdie a unității de stat, a unității naționale ungurești. Istoria ne spune că aceste „naționalități, în clipe de primejdie pentru țară, au apărât țara împreună. (Contra-ziceri pe băncile din dreapta).

Contele Stefan Lázár: In deosebi în Ardeal!

Dr. T. Mihali: Cred că la 1848 nu „naționalitățile” au chemat în țară inamicul străin și mai cred, că alipirea ce a arătat acest popor la 1848 regelui și împăratului nu poate fi considerată ca păcat.

Geza Polónyi: Impăratului!

Dr. T. Mihali: Cu astfel de ocazii se înflăcărează patimile și din pricina lor pierde însași cauza. (Mișcare.) Cred să fi spus numai adevărul zicând că în trecut „naționalitățile” au apărât țara umăr la umăr cu ungurii și au adus aceleăș jertfe.

Geza Polónyi: Pentru împăratul!

Dr. T. Mihali: Onorată Cameră! Dacă d. ministru președinte întrebunțând expresia „în scopul asigurării unității statului maghiar” a înțeles necesitatea unor dispozițiuni speciale în legea electorală, îndreptate în deosebi împotriva „naționalităților”, — trebuie să protestăm în modul cel mai categoric, pentru că naționalitățile nu s'au făcut cu nimic vinovate nici în trecut și nici în prezent și nu pot fi despoiate de drepturile lor politice prin dispozițiuni speciale...

M. Mártonffy: Aceasta n'o voiește nimenea! (Vii aprobări pe toate băncile: N'o voiește nimenea!)

Dr. T. Mihali: ...și nu se poate întări prin dispozițiuni speciale nici hegemonia ori unitatea rasei ungurești. In chipul acesta nu poate fi pusă într'o situație privilegiată. In întrecerea liberă, ungurii sunt și așa cei mai tari, pentru că sunt mai departe în calea progresului de cât „naționalitățile”.

Geza Polónyi: Dar națiunea descăleătoare și națiunea susținătoare de stat, e ceva de disconsiderat?

Dr. T. Mihali: Da, națiunea susținătoare de

stat e o concepție mare și noi o recunoaștem, în senzul, firește, în care am recunoscut-o timp de-un mileniu. Dacă noi, diferitele „naționalități”, am putut să susținem țara asta timp de-o mie de ani împotriva tuturor atacurilor, vom pute-a susține încă o mie de ani, — au trecut însă timpurile, când guvernele puteau să le răpească „naționalităților” din țară drepturile, fie prin teroare ori prin privilegiu, fie prin alte dispozițiuni legale. (Sgomotoase intreruperi: Nimenea nu voiește!)

Alexandru Erdélyi, senior: Nici prin minte nu-i trece nimănui!

Dr. T. Mihali: Chiar și în senzul legilor, naționalitățile formează împreună cu ungurii statul ungar, iar ființa și unitatea acestui stat — dovedesc aceasta îndeajuns faptele — nu le-a contestat și nu le contestă nimenea. Dacă însă d-voastră căutați unitatea în unitatea de limbă, aceasta nu veți pute-a realiza niciodată, pentru că conștiința națională a ajuns la un grad de dezvoltare atât de înalt la naționalități, încât de acum ea nu mai poate fi înăbușată.

Geza Polónyi: Nici nu voiește nimenea! Numai statul federativ nu ne trebuiește!

T. Mihali: Soluțiile d-lui ministru-președinte în chestiunea reformei electorale, pe noi deci nu pot să ne satisfacă. Voi trece acum la o altă chestiune. Pentru toți bărbații politici cu scaun la cap, e clar, că dintre toate problemele, cari dominează situația politică a țării, problemele militare sunt cele mai cardinale. Ele sunt în realitate cauza stagnării activității parlamentare. In numele partidului naționalităților voi să observ și de data asta...

Geza Polónyi: Partidul naționalităților! Ce va să zică asta?

T. Mihali:... că precum în trecut naționalitățile au dat strălucite dovezi despre spiritul lor de jertfă, ori de câte ori era nevoie de apărarea siguranței țării și a tronului, tot așa și pe viitor, ele își vor face datoria și-și vor face-o cu bucurie. Toate statele culturale își dezvoltă intens forțele militare și a rămas adevărată și pentru zilele noastre axioma *si vis pacem, para bellum*. Urmăzând de aici în mod firesc, că noi nu putem decât să aprobăm dorința legislațiunei de a dezvolta forțele armate, pentru ca să înlesnească astfel rolul istoric al monarhiei și pe viitor. Dar, când e vorba de stabilirea legală a sarcinilor militare, trebuie să se ție seamă de forțele materiale ale populației și sporirea sarcinilor trebuie să se facă în raport cu aceste forțe. In armată, de altă parte, trebuie să se valideze toate drepturile indicate în legile pozitive, atât în ce privește pe naționalități, cât și în general conducerea armatei. Declarăm însă categoric și avertizăm și guvernul, să nu încerce a servirea armatei unor anumite partide politice și nici guvernelor. Nu este permis ca armata să fie influințată de curente politice, pentru că vedem aproape zilnic la noi, fie la alegerile parlamentare, fie în adunările publice, fie cu ocazia manevrelor, că soldații se înceară cu cetățenii și de multe ori aceste încărări au urmări serioase și triste, de-geaptă în mare grad ură și mânia legitimă a cetățenilor împotriva armatei. Trebuie deci să educăm armata și s'o îndrumăm în conformitate cu exigențele moderne, ca să știe fiecare soldat, că vitejia și puterea trebuie să și-o arete în războaie, când stă în fața dușmanului, iar aici așa trebuie să vadă în cetățeni tot atâția frați, să se poarte cu ei ca cu frații, pentru că, durere, avem cuvinte să constatăm, că sentimentul social nu e dezvoltat în armată, așteptăm însă ca aceasta să se facă în viitor.

Intră chestiunile la ordinea zilei, are o importantă primordială chestiuniunea de naționalitate.

M. Mártonffy: (intrerupe).

T. Mihali: Regret că deputați aleși în circumscripții locuite de naționalități mă împiedecă mereu cu intreruperile lor.

M. Mártonffy: Eu nu sunt din circumscripție naționalistă, sunt ales în circumscripție ungurească!

T. Mihali: Regret mult că d. ministru președinte, în firul discursului d-sale de program nu

GONDA

Stabiliment de vestminte

TIMIȘOARA-CETATE, STRADA HUNYADI nr. 7.

Cea mai mare casă de tot felul de vestminte pentru bărbați, copii și fetițe.

Secție pentru comande după măsură. Pânuri originale engleze.

Prețuri ieftine.

Telefon 451.

s'a ocupat în mod serios cu chestiunea aceasta, ci a atins-o numai tangential și anume în două locuri. Într'un loc, unde a vorbit despre stările din Croația și în altul, unde a vorbit despre sufragiul universal, dar numai în mod indirect, căci numai din construcția frazei și din natura expresiilor ce a întrebuințat putem desluși că a vorbit despre naționalități. Expresia verbală ce a întrebuințat n'a avut senzul dreptului public, căci am văzut că — poate greșit — d. ministru președinte a vorbit de cetățeni „cu buze străine”. Eu nu pot admite ca naționalitățile din țară și frații noștri croați să fie numiți cetățeni „cu buze străine” și împotriva acestei expresii, ridic aici un protest solemn atât în numele partidului naționalităților cât și în numele tuturor naționalităților. (Ilaritate). Expresia și numirea de „cetățeni cu buze străine”, după părerea mea, poate să vizeze numai pe acei câțiva cetățeni străini, cari au imigrat aici azi ori ieri, ori nu știu când din Turcia ori din America ori nu știu de unde. (Contrazierei). Ei sunt cetățenii „cu buze străine”, iar naționalitățile din țară nu pot fi puse în aceeași categorie, pentru că ele sunt naționalități autochtone, străbune și în baza individualității lor etnice au avut întotdeauna dreptul să-și cultive limba și cultura lor specifică. (Sgomot pe băncile din stânga). Nu este permis deci să li-se aducă naționalităților ofense de natura aceasta, — e ofensătoare doar expresia că ele ar fi „cetățeni cu buze străine!” (Interuperi: N'a spus asta!)

Contele Ștefan Lazar: Cetățeni cu buze străine ai țării!

T. Mihali: Pe oricare limbă am traduce expresia „cu buze străine” ea sună bizar. Atât în ce privește pe naționalitățile din țară, cât și pe croați, legea de naționalitate cuprinde dispozițiuni lămurite și când se vorbea de egala îndreptățire a naționalităților, nu se gândea nimenea că n'ar fi să se înțeleagă aici individualități etnice deosebite și era firesc numai, ca diferențele individualități etnice din țară să nu se bucure de privilegiu de nici un ordin etnic deosebit. Dar nu voi înșira de data asta toate laturile chestiunii de naționalitate.

E fapt că prin complexul dispozițiilor articolului XLIV de lege din 1868 se ținea la rezolvirea chestiunii naționalităților, și cu toate că partidul naționalităților de atunci nu a înaintat proiect de lege cu privire...

Polónyi Géza: Pe atunci nici nu exista un partid al naționalităților!

Dr. T. Mihali: Ba exista partidul nostru, poftiți și vă convingeți, sub conducerea lui Alexandru Mocioni și partidul acesta, fiindcă nu putea fi de acord în chestiuni principiare cu proiectul guvernului, a ieșit demonstrativ din cameră și a protestat împotriva numitului proiect. (Sgomot în stânga.)

E lucru firesc ca legile odată sancționate să evolueze cu timpul, să primească forme noi, moderne, ca orice instituție, în schimb însă guvernele anterioare în loc ca să fi lucrat în direcțiunea aceasta, ce au făcut? Au lucrat totemai în direcție retrogradă. Dispozițiile legii, cari erau favorabile naționalităților, ori le-au anulat prin legi și ordinațiuni ministeriale ulterioare, așa că **naționalitățile sunt astăzi ca individualități etnice scotose din cadrele legii.** (Sgomot mare și mișcare pe băncile deputaților maghiari. Președintele sună.)

Și, on. cameră, sistemul de guvernare ce domnește de jumătate de veac în Ungaria, a restrâns cu timpul între hotare tot mai strâmte viața națională a naționalităților nemaghiare, despoind-le de drepturile lor naturale. Singura cetate de scăpare, ce li-a mai rămas, indeosebi românilor, a fost biserica și ierarhia confesională. Guvernul, care acum mai pe urmă a condus destinele țării, a aflat de bine să îndrepte și împotriva bisericii unul dintre cele mai grele atacuri din câte am îndurat până acum și să rupă din sânul mitropoliei noastre greco-catolice, desconsiderând dispozițiile legilor pozitive și a bulelor papale, între 70—80 de comunități bisericesti, fără ca să întrebe și să consulte la timpul său pe ar-

hieriei bisericii românești greco-catolice, așa după cum era just și legal (Sgomot).

Contele Lázár István: Păcat, că nu l-au întrebat pe Mihali!

Dr. T. Mihali: Onorată cameră! După cât știu, această chestiune nu e încă rezolvită definitiv, (Interuperi: Ba da, este!) și nemulțumirile și amărăciunea a început deja a se manifesta, cu deosebire în acele comune...

Contele Lázár István: N'are să vă succedă agitația!

Dr. T. Mihali: ...cari sunt luate în proiect ca unele ce au să fie alipite la nona episcopie. Să mă credeți, domnilor deputați, că poporul din acele comune, decât să asculte liturgia în limba greacă, mai bucuros își părăsește religia, fiindcă s'a obișnuit să o asculte în limba sa maternă (Sgomot). E o împrejurare simpatetică și caracteristică pentru mentalitatea guvernului și a opiniei publice maghiare, că mai bucuros vede și asigură chiar prin lege ca limbă liturgică, o limbă moartă, pe cea greacă, decât să lase în vigoare una existentă și vorbită în ținuturile respective.

Mult m'am cugetat asupra acestui simptom și pot afirma cu hotărâre, că nu va servi interesele maghiarimei, (Interuperi în dreapta: Ameninți? Nu ne speriem!), căci prin creierea episcopiei maghiare răscoliti patimile, producem nemulțumiri în sânul naționalităților și atențați la buna înțelegere ce mai exista ici-colo la periferii între maghiari și români. Să nu credeți că de acum va mai asculta până la sfârșit serviciul divin în limba grecească acela, care era obișnuit să asculte liturgia în limba maternă, cum au pomenit-o de veacuri moșii și strămoșii lui. (Sgomot.)

Intocmai așa se va întâmpla și la ruteni, despre cari de altfel adesea ni-s'a spus că sunt buni patrioți, buni maghiari.

Kende Péter: Da, și ei și simțesc ungrește.

Dr. T. Mihali: În foarte multe biserici se face încă serviciul divin în limba ruteană. Nu înțeleg, de ce nu-i lăsați în pace, de ce voii să le răpiți și lor limba liturgică și să o introduceți pe cea greacă. (Sgomot). Cel puțin din proiect așa se vede. Dar și poporul acesta slab și neajutorat se va trezi odată la conștiință, pentru că răbdă omul cât răbdă pânăce i-se creiază o situație insuportabilă, când totuși e silit să se revolte. Cu hotărâre declarășadar că măsurile ce le luați pentru maghiarizarea bisericii, sunt păgubitoare și pentru maghiarime. (Sgomot.)

Rakovszky Iván: Atunci bucurați-vă de asta!

Președintele (sună): Rog liniște, domnilor! Contele Lázár István: Astea sunt lacrimi de crocodil, așa-i zău. (Președintele sună.)

Dr. T. Mihali: Eu, on. cameră, le spun acestea din îndemn sincer și cu bunăvoință (Ilaritate), deoarece nu e permis să provocați fără nici un motiv naționalitățile. (Sgomot).

Gueth Gyula: Să nu se facă agitație fără nici un motiv! Nimeni nu le face nici un rău, numai cât ele nu trebuiesc agitate!

Dr. T. Mihali: Imi pare foarte rău, că noul guvern nu a declarat, că va face o schimbare în sistemul actual de guvernare și că va trata naționalitățile din patrie într'un mod mai echitabil și mai cu dreptate.

Acum să-mi permiteți, că în puține cuvinte să vorbesc și despre chestia croată, deoarece atât d. primministru, cât și toți oratorii partidelor s'au ocupat amănunțit de această chestiune. (Sgomot. Președintele sună. S'auzim! S'auzim!)

On. cameră! Declarația d-lui primministru referitoare la aceea, că chestia croată să fie rezolvită aici în cameră, e corectă, dar nu e corectă motivația, după care d-sa voiește să prezinte stările actuale croate de astăzi, ca și când frații croați ar fi vinovați pentru situația de acolo și pentru nemulțumirea ce domnește în Croația. Căci doară în anul 1867 li-s'au asigurat croaților drepturi autonome foarte frumoase, cari au și fost respectate timp îndelungat, iar până când aceste drepturi au fost respectate, în cele două țări surori a domnit cea mai mare liniște, bună înțelegere și cea mai

mare atragere. Dar încă pe timpul coaliției deputații croați au declarat aici în cameră, că în Croația nu se mai poate tolera mai mult politica de maghiarizare. (Mișcare. S'auzim! S'auzim!) Căci doară același sistem de guvernare al guvernelor aplicat față de naționalitățile nemaghiare din patrie, a fost transplantat și în Croația sub deviza „Tengerre magyar!” Și în cazul acesta scopul era maghiarizarea Croației, iar dacă pragmatica căilor ferate, contra căreia colegii croați luni de-a rândul au protestat aici în cameră, nu era pusă în vigoare, de bună seamă nu s'ar fi creiat stările actuale de acolo.

Nu voiesc să mă ocup amănunțit cu aceste chestii; căci doară are Croația destui bărbați chemați; are ea destui politicieni deștepți și înțelepți...

O voce în dreapta: Trăiască Peiacevici!

Dr. T. Mihali: ...cari să apere Croația și cauza națiunii croate. Inșă eu, care sunt membru al partidului naționalităților în al cărui program este susceput un punct în care se pretinde egalitate și respectarea legilor față de toate naționalitățile din această țară, și, deci și față de Croația — în baza acestui program în numele partidului din care fac parte protestez contra stărilor excepționale din Croația și pretind și aștept restabilirea stărilor legale adecă constituționale. (Aprobări în băncile naționalităților. Mișcări în partea dreaptă.)

După toate acestea și considerând, că nu conșimesc cu declarațiile dlui prim-ministru și cu principiile programului noului guvern, mai cu seamă pentru că se intenționează legarea de anumite limite a sufragiului universal, egal și secret, iar despre chestia naționalităților nu se amintește nimic; considerând, că noul guvern n'a făcut nici o declarație, că va părăsi sistemul actual de guvernare și că va realiza principiul noului de guvernare, ci declară hotărât, că reprezintă continuitatea sistemului guvernului precedent și că în sânul guvernului s'au făcut numai schimbări de persoane, dar apoi încolo va continua sistemul vechiu: fi-reste, că după toate acestea partidul naționalităților nu are încredere față de acest guvern. (Aprobări în băncile naționalităților).

EXTERNE

Răspunsul camerel otomane la mesajul de tron. Comisiunea de răspuns la mesajul a depus proiectul. Discuțiunea va începe în viitoarea ședință.

Pasagiul privitor la războiul spune: „Deși continuarea războiului, provocat de Italia în disprețul dreptății, a tratatelor și principiilor elementare ale echității și umanității, jignește sentimentele pașnice ale guvernului nostru, dragostea de patrie înăscută în otomani, primează orice alt sentiment, ceace dovedește isbânzile trupelor noastre și ale nobililor combatanți arabi. Națiunea otomană, sprijinită de patriotismul și vitejia copiilor ei, încrezătoare în manifestățiunea echitabilă a conștiinței civilizației, nu va ezita de a apăra până la ultima putere drepturile otomane și onoarea patriei”.

Declarația ambasadorului Marschall. Mai toate ziarele au publicat știrea, că ambasadorul Germaniei la Constantinopol, baronul Marschall de Bieberstein, va trece în aceeași calitate la Londra.

Și anume, ca să lucreze acolo în interesul înțelegerii anglo-germane. Alaltăieri marți ambasadorul Marschall a sosit la Berlin și ziaristii l-au interviuevat în cauza aceasta. El le-a declarat, că nu poate spune încă nimic, până nu va convorbi cu cercurile oficiale. Călătoria lui e de un caracter privat. La caz dacă și va părăsi Constantinopolul politica germană întărită de el în Turcia nu va suferi nici o schimbare. Ambasadorul a mai declarat, că știrea aceea, că Kinderlen Wächter ar fi urmașul lui la Constantinopol, nu corespunde nicidecum adevărului.

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”. Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuiesc dar mobile frumoase, ieftine și bune

Să cerceteze pe Székely és Réti fabricanți de mobile Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu. Alegere mare în trusouri pentru mirese. Vânzare în rate fără ridicare de preț.

Ziarul „Daily Telegraph” este informat, că baronul Marshall ar fi elaborat un proiect de mediațiune, după care Turcia cedează Italiei acele litorale, cari trupele italiene de fapt le-a ocupat, iar interiorul țării și două porturi să rămână în proprietatea Turciei.

Samavolnicii patriotice în congregația din Timișoara

Pentru o școală românească. — Purtarea demnă a unui protopop român.

Marti a avut loc în Timișoara adunarea de primăvară a congregației comitatense.

Cu acest prilej teroarea patriotică s'a silit, cu mijloacele ei cunoscute să îndușe strigătul la dreptate și chemarea la legalitate cari s'au rostit în numele unei școli românești.

Lăsând la o parte restul desbaterilor cari privesc numai gospodăria pe care și-o face „națiunea” cu toate surrogatatele ei pe pământul nostru, ne oprim numai la chipul barbar cum știu să răspundă patrioții din Timișoara la cuvintele de apărare a unei școli românești.

Părintele protopop al Buziașului Ioan Pepa face interpelare în chestia școlii românești din Șoșdia închisă de protopretorele din Delta, care are în acelaș sat o școală unghurească de ocrotit pe care se înțelege n'a cerut-o nici dracul și nici mama-sa! De alt-fel nici nu era în competența protopretorelui să ordone închiderea școlii.

Vice-comitele, răspunzând la interpelarea părintelui protopop, declară că, recunoscând și el că nu cade în competența protopretorelui să închidă școli, ci meseria asta civilizatorică nu poate fi decât specialitatea sa, a anulat ordinul micului proto-pretore, făptuitor de isprăvi mari, și s'a simțit dator să isprăviască el: și așa a ordonat Măria Sa închiderea școlii românești din Șoșdia — pentru a doua-ora.

O altă interpelare a mai făcut d. dr. Aurel Cosma cu privire la candidările oficiale pentru posturile vacante dela comitat.

A protestat în contra publicării numelor candidaților oficiali în ziarele locale cu 2 zile înainte de alegere.

Și în chestia asta, ca și în chestia școlii sugrumate din Șoșdia, vice-comitele a avut concursul binevoitor al urletelor patriotice din sală.

În cele din urmă dnii dr. Aurel Cosma și părintele protopop Pepa s'au văzut nevoiți să califice asemenea metode cu cuvântul de **pașulac**.

Pentru cuvântul acesta părintele protopop Ioan Pepa a fost pedepsit cu 200 coroane.

Se închid în fiecare zi școli românești — și nici nu știm măcar de ele! Școala din Șoșdia a avut încă cel puțin parte de apărare frumoasă a unui preot — și nu credem, că mai pot fi multe exemple frumoase în luptele noastre azi ca acela când un protopop și, alături de el toți cei chemați, luptă pentru apărarea școlii — pentru ocrotirea celor ce încă nu se știu apăra.

Noi îndemnăm pe părintele protopop Ioan Pepa să meargă până la capăt, să nu aibă pace până nu va ridica în Șoșdia un local nou de școală — și până ce nu-i va scoate pe dușman afară din sat!

Din Sătmar

Viața culturală. — Activitatea despărțământului Sătmar-Ugocia al Astei și a reuniunilor învățătoresți. — O româncă de inimă. — Starea economică. — Parcelări de moșii. — Lipsa de școli române. — O nouă bancă românească care se ferește de a întrebuița limba românească. Tradiția naționalistă a Sătmarului. — Cuvântul românesc în fața juraților.

În comitatul acesta al nostru oropsit de stăpânirea și fudulia oligarhilor Karolyiești și de un gentry în scăpătare, care, pentru susținerea unei vieți răsfațate și trândave a năpădit toate oficiile administrației publice, mișcarea noastră cultural-națională a fost redusă la activitatea despărțământului Sătmar-Ugocia al Astei, a Reuniunii învățătorilor din diecesa de Oradea-mare și a celei din diecesa Gherlei.

Despărțământul Astei ține în tot anul câte o ședință publică generală, se face „raport” despre activitatea ei literară și culturală de un an, după care urmează câte un „banchet”, la care după toate „inflăcărâte” urmează seara balul totdeauna „bine succes” și rar câte un concert sau altă producțiune literară-culturală. Prelegeri populare? Tot numai doșire. Ba are despărțământul și un scheopticon, procurat cu bani frumoși, dar niciodată folosit, ci lăsat grijei întunerecului și a paianțenilor.

În anul acesta s'a ținut însă și prelegere populară în comuna Sanislău când cu deschiderea expoziției de țesături de casă aranjată de Reuniunea femeilor române din această bogată și frumoasă comună românească, de sub conducerea șgilei și activei matroane române, d-na protopopeasă Aurelia Pop-Nuțu, care d-nă de mult și de multe ori a organizat prin zelul și prin dibăcia sa asemenea producțiuni culturale, literare și chiar artistice, cu tineretul de ambele sexe și intelectualii din comitat. De ar gândi, de ar simți, de ar lucra toate doamnele noastre ca această damă și română vrednică, vai cât de departe am sta cu cultura națională a româncelor sătmarene, și nici „Reuniunea femeilor române sătmarene” n'ar fi numai un pium desiderium.

Anul curent va aduce însă îmbunătățiri și în activitatea despărțământului Astei, căci pe cât se aude tinerii clerici sătmareni, din seminarul teologic din Gherla, se pregătesc în vacanțele din vară a ținea o serie lungă și variată de prelegeri populare, pentru întărirea spiritului public popular în părțile de lângă Someș și din jurul orașului Baia-mare și să aprindă faclia luminei și conștiinței naționale în întunerecul gros și păcătos din partea numită „Țara-Oașului”.

Nădăjdum că nici clericii Orășii nu vor rămânea mai înapoi și că și ei, cari au arătat atât de frumoase pilde de iubire de limbă și de naționalism în iarna aceasta, în fața dușmanului truș și intolerant, — vor urma exemplului dat de colegii lor gherlani și vor cutriera cu faclia luminei, culturii și civilizației naționale și în bezna îngrozitoare din „codrul” frumos și românesc al Sătmarului, unde ticăloșia și păcătoșia unui nefericit „parazit” al presurei românești, schingiuitor al nefericitului popor, în realitate dl funcționar public, susținut din adins de păcătoasa administrație spre pauperizarea și nefericirea desperatului român co-drean, în tovarășie cu un „nămit păstor” al turmei lui Hristos, profitând de răbdarea și letargia celor buni, săvârșesc scopurile ucigătoare ale străinului dușman față cu sârmanii români.

Reuniunile învățătoresți ambele desvoaltă o activitate frumoasă și rodnică, laudă conducătorilor și membrilor harnicii cari nu s'au vândut încă în slujba dușmanului.

Specială atențiune merită reuniunea învățătorilor Sătmar-Ugocia, aparținătoare diecesei de Gherla care a inițiat și consolidarea tuturor învățătorilor noștri gr. cat. din acea mare dieceșă.

Primăvara aceasta a deschis multe flori frumoase pe arborele vieții noastre naționale în acest amenințat comitat, să sperăm că vara va face să și

rodească aceste flori, roduri bune, folositoare și trainice pentru noi, atât de amenințații și espușii Sătmareni. Vom vedea.

Vieța economică la noi har — Domnului și hărniciei poporului, stă destul de bine și e în continuă desvoltare. Poporul plugar, unde numai i-se dă ocaziune, cumpără la moșii, și multe moșii nemesești și din mâna gentrilor scăpătați ajung pe mâna românului plugar-econom. Ba cuceririle ce face acest popor muncitor și harnic, din jurul orașului Baia-mare, chiar în oraș, a pus pe gânduri pe matadorii acestui oraș ridicat și el de curând la rangul de „modern” susținător al „ideii” între proștii de valahii. *Pagubă numai că între întreținerea școlilor maghiare susținute toate de stat în acest oraș cu o panoramă admirabilă de frumoasă ca regiune, românii n'au decăt o singură școală, cu un singur dascăl de și numărul obligațiilor români la școală atinge cifra frumoasă de peste trei sute. Și când ști că mulțimea aceasta de copii și fetițe de români au să învețe slova în limbă și școală nu numai străină, ci și corupătoare; să nu țese strângă inima de jale și durere?*

Intelectualii români ai acestui oraș de concentrare românească ar trebui să se gândească mai mult la aceasta decăt la fondarea unei a doua bănci, în coastele băncii „Aurora”, care a progresat atât de solid, frumos și românește.

Se proiectează a se înființa în Baia-mare o bancă nouă cu numirea „Mercur” și cu un capital de patru-sute mii coroane.

Fundatorii iscăliți în prospect „Tervezet” sunt Brebân, Papp, Pokol, dr. Rákoczi, dr. Selagian, dr. Nistor Aurel — și alții, cari sunt numai adițiune, — dar unde-s George Pop de Băsești, dr. Dragoș Teofil, Gavril Barbul, frații Lucaciu și alți frunțași români, probați, ai noștri, cari au întemeiat cu scopuri atât de românești banca „Aurora”; cum de lipsese aceștia dela plănuitul „Mercur”, — și pentru ce prospectul e scris și-n limba maghiară? Poate pentru că limba noastră românească e hui-duită și batjocorită de tot tras-împinsul maghiar, sau pentru că tinerii noștri români clerici în seminarul latin din Oradea-mare și civili dela „Masa academică” din Cluj au fost huiđuiți pentru iubirea și apărarea limbii române?

Sau frații noștri întemeietori de bancă în Baia au crezut, că această manifestare este cea mai nimerită pentru a-și arăta scârba față de dușmanii noștri, cari voese a ne amalgama și ni-mici în biserica maghiară singura mântuitoare? Pentru ce această uitare de sine fraților, chiar acum când vrășmașul ne smulge sălbatec și în mod barbar limba? Pentru ce? Pentru ce nu vă grupați „bravi” români în jurul existenței și deplin românești bănci „Aurora”, în fruntea căreia stă președintele partidului național, badea George și iubitul întregului popor românesc, părintele din Șeșești dr. V. Lucaciu? Pentru ce acest separatism și pentru ce chiar acum când se pune la probă vitalitatea noastră națională, pentru ce acest „tervezet”?

Ah! iubiți frați doară gândiți, că publicul românesc este atât de naiv, încât să nu vadă ciolanii de cal și cuiul din sac? De ce nu folosiți în prospectul vostru un singur cuvânt, o unică expresiune de „român” sau „poporul român”? Vă temeți doară, că vi se vor zgnduri patronii și prietenii din ceata vrăjmașilor a tot ce e românesc?

Ce vreți? Ce ați făcut? Așa credeți voi, că se practică naționalismul desinteresat, curat și cinstit și spiritul de solidaritate?

Greșiți și rămâneți voi de voi. Dar grijiți să nu deschideți și mai larg drumul cutropitorilor asupra poporului din această, atât de greu încercată parte a marelui corp românesc. Grijiți!

Se plănuește a se crea și în orașul Sătmar o societate financiară economică de bani cu un capital de trei sute mii coroane. Aceasta întreprindere o pretind și împrejurările și timpul și și locul. Avem lipsă în acest imperiu al șovinismului celui mai eras de o instituțiune solidă românească, numai de n'ar fi târziu și numai să nu fie cu logica „Tervezet”-ului „Mercurului” infipt în coas-

Filiala magazinului de dantele din Budapesta

ARAD, bulevardul Andrássy nr. 20 [Palatul El. Fischer] atrage binevoitoarea atențiune a on. doamne asupra vitrinelor de reclamă ale acestei filiale. — Noutăți de Bruxelles și Paris.

Fii atenți la adresa!

tele „Aurorei” George”. Și prem, în clas și scopul „Ter inima și buzun fi cu sătmaren

Sătmar, naționale româ madată, în fat limba noastră mâni din toată a putut azist părintelui dr. martori români și numai româ mărțurie — z deșteptător și

Tot aici april, și proces tin Lucaciu p forului ultim care este osân deapă în ban tele să o poat plățirea amen

Și când a fost solicitat tra lui să nu unghurește în osândit. Și m fat decăt să c românești „go gurat mai ale și mai ales d nesc, de trecu

Deși su zut prea adăc ismului infect

Ce va f rupt, prin bi lui? Sau rom doare când i zarea și peria Până c nul de noi: Să nu

Suferi limba. Câte pentru școală cane sunt su piii lor la o la cea public Am arătat n mari, precum Bleyleben, d lor și nu li- școale partic legile școlare hălcenii se l stoarce dela școale partic cu anii înza cu N. Vasile școale româ răzeși. Și er degeaba vre Bleyleben in runcia funcț la școală de Vasileo.

Înteleg voința șeful mijloacele p în prima lin tului Vasileo zeși asmută primarilor, fine tututor fi scoși din se întoarce împlineau p sileau adese cia căpitant decret de la nie pentru

tele „Aurorei” din Baia-mare prezidată de „badea George”. Și n’a fi fărziu, ar fi chiar în timpul su- prem, în ciasul al 11-lea și știu că fără logica și scopul „Tervezetului” din Baia-mare. Așa și inima și buzunarul publicului mare românesc va fi cu sătmărenii, bravi luptători.

Sătmar, Sătmar! Ce clasic loc al luptelor naționale românești. Intre păreții tăi a curs pri- madată, în fața unui tribunal maghiar, proces în limba noastră românească, când mulțimea de ro- mâni din toate laturile românismului cu mândrie a putut asista la pertractarea procesului prim al părintelui dr. Vasile Lucaciu, unde mulțimea de martori români, preoți și mireni sătmăreni, numai și numai românește au vrut să grăiască și să pună mărturie — zile de-arândul — lângă iubitul lor deșteptător și conducător.

Tot aici s’au încheiat în 25 luna trecută, april, și procesul de agitație al părintelui Constan- tin Lucaciu preotul Dorolțului, cetindu-i-se sentința forului ultim de instanță, decisiul curiei, prin care este osândit la închisoare de stat și la pe- deapă în bani. Inceperea osândei a cerut părin- tele să o poată face în 12 iunie a. e., iar pentru plățirea amendei în bani i-s’a dat 15 zile.

Și când știm că acest neînfricat preot român a fost solicitat de urzitorii procesului intentat con- tra lui să nu „demonstreze”, să nu refuze a vorbi ungurește în fața tribunalului, că desigur nu va fi osândit. Și mai bine a fost gata să fie și întemni- țat decât să cedeze, cât de cât, din dreptul limbei românești „garantată” prin legi sancționate dar asi- gurate mai ales de legea dumnezeiască și naturală, și mai ales de conștiința trează a neamului româ- nesc, de trecutul și menirea sa istorică.

Deși sunt greșeli și deși unii indivizi au că- zut prea adânc în mocirla oportunistului și ego- ismului infect, Sătmarul încă nu-i pierdut.

Ce va fi însă de noi dacă vom fi tăiați și ruși, prin biserica maghiară de corpul românismu- lui? Sau românismul este un așa corp de nu-l doare când i-se ciunțește corpul, nu-l doare paraliz- zarea și perirea membrilor?

Până când vom răbda să-și tot bată joc străi- nul de noi:

Să nu uite românii: „hodie mihi, cras tibi”.
Sătmarcan.

Dela frați

DIN BUCOVINA.

Suferințele răzeșilor pentru școală și Hmbă. Câte nevoi au de suferit sârmanii răzeși pentru școlăle particulare românești și la câte și- cane sunt supuși pentru că cutează să trimită co- pii lor la o școală particulară românească și nu la cea publică ruteană am arătat de repezite ori. Am arătat mai departe că vina o poartă cei mai mari, precum fostul guvernor al țării d. baron Bleyleben, dacă răzeșilor nu li-se dau drepturile lor și nu li-se dă concesiia pentru deschiderea de școlă particulare, un drept care e garantat prin legile școlare (Reichsvolksschulgesetz). Astfel Mi- hălăcenii se luptă mai bine de un deceniu pentru a stoarca dela cărmuire dreptul de deschidere a unei școlă particulare, alte comune cer dreptul acesta cu anii înzadar, căci doar d. Bleyleben era legat cu N. Vasilco și îi făgăduise acestuia că nu va da școlă românești la populația română, îndeosebi la răzeși. Și era de așteptat că rezeșii tot vor umbla degeaba vreme lungă ca și bieții Mihălăcenii, căci dl Bleyleben în fața li făgăduia, iar după spate po- runcia funcționarilor să nu rezolve actele referitoare la școlă de dragul Rutenilor și pe voia lui N. Vasilco.

Întelegând căpitanii și inspectorii districtuali voința șefului cărmuirii din țară lucrau cu toate mijloacele pentru a face pe plac deputaților ucraini, în prima linie galițianului ucrain Stocki și renege- tului Vasilco, și îi prigoniau în mod barbar pe ră- zeși asmutând gendarmeria pe capul lor, poruncind primarilor, secretarilor comunali, executorilor, în fine tuturor slujbașilor — sub amenințarea că vor fi scoși din serviciu — ca să silească pe răzeși a se întoarce la școlă ruteană. Și slujbașii aceștia împlineau porunca căpitanilor cu acuratețe, ba se sileau adesea să facă și mai mult decum li porun- cia căpitanul în așteptarea vre-unei decorații, unui decret de laudă sau altei recompense dela căpita- nie pentru zelul lor cel mare.

În fruntea prigonitorilor noștri stă căpitania din Vășcăuți cu tot aparatul său de slujbași care cu o groaznică tiranie apăsa pe răzeșii din Cos- tești și Carapciu pe Ceremuș pentru că aceștia cer școlă românească. Inspectorul Kaniuk chema la biroul său sute de răzeși pentru a-i ține flămânzi și necăjiți zile întregi la Vășcăuți interogându-i u- nul câte unul ca să scoată pe cel vinovat, adică pe acel care a cutezat să ceară școlă românească. Căpitanul Romașcan, care a nitat că și în vinele lui curge sânge de român, înfrica sau imblânzia pe unii și alții pentru a-i îndupleca a se lăsa de școlă românească, căci așa o cere deputatul Stocki și Vasilco și el (căpitanul) trebuie să asculte de porunca lor. Unui mazel influent din Carapciu i-s’a promis concesiia pentru furnizarea lemnelor pentru căpitanie, deasemenea și furnizarea prundului pen- tru șosele ca să influențeze pe consătenii săi într’a- celo ca să părăsească școlă română și să se în- toarcă la cea ruteană. Răzeșul Tiron, care era ap- plicat ca lucrător la șosele, fu scos din slujbă pen- trucă căpitanul l’a observat și pe dânsul că se trage la școlă românească. Rutenii au încercat de câteva ori să câștige pe acest Tiron cu bani pe partea lor, dar acesta, fiind un om cinstit care nu se lăcomește la bani și nu vrea să-și vândă neam- ul, fu denunțat la căpitanie ca să fie scos din serviciu. Dar și fără slujba acesteia va putea trăi dl Tiron care e un om harnic și cinstit, numai trebuie să ne însemnăm lucrul acesta că dl Ro- mașcan scoate din serviciu pe români și aplică nu- mai pe ruteni. — La Costești domnește o adevă- rată anarhie. Acolo primarul fiind un om care nu știe ceti și serie, își face de cap secretarul co- munal și un executor. Aici nu se face aceea ce poruncește primarul ci primarul ascultă mai curând de poruncile secretarului și ale executorului. Jan- darmii umblau astă iarnă dela casa la casa și în- fricau pe acei părinți cari își trimit copiii la școlă românească ba s’a întâmplat de multe ori că acești slujbași, menii pentru siguranța publică, se răstiau și către copii astfel că copiii țipau noaptea, se as- vârliau de frică și se îmbolnăvea. Oamenii au înaintat pară contra jandarmilor la cărmuirea din Cernăuți.

Dl baron Bleyleben s’a dus ca guvernor la Moravia și la Bucovina a venit Rudolf contele de Meran ca president al țării. De când îl avem pe noul guvernor, un alt spirit începe a domni în ad- ministrație. Funcționarii trebuie să-și caute de treabă, actele nu mai au voie să zacă nerezolvite cu lu- nile și cu anii pe masa lor. Astfel a venit rândul să fie luate în cercetare și cererile răzeșilor cu privire la școlă. Răzeșii, îndată ce au auzit de so- sirea la Cernăuți a unui nou guvernor, și-au în- dreptat pașii la palatul guvernial. Au pornit mai întâi o deputație de 60 de răzeși din Carapciu pe Ceremuș, alta din Costești compusă din 30 de inși i-a urmat, după aceea au venit răzeșii din Comă- resti și rând pe rând au venit toate satele, cari au de luptat pentru dobândirea de școlă particu- lare și cari nu s’au învrednicit de a fi băgată în samă cererea lor de cătră fostul guvernor. Domnul contele de Meran a ascultat dorința fiecărei depu- tațiuni și li-a promis să cerceteze cererile lor. Dacă vor fi motivate cererile și vor corespunde legii se vor aduce la îndeplinire, a fost răspunsul guvernorului. Ne place să putem constata, că la câteva sate s’au încuviințat acum nu de mult la porunca d-lui contele școlă particulare, care își vor putea începe activitatea lor în scurt. Dar despre aceste vom vorbi la alt loc.

„Gazeta Mazililor și Răzeșilor”.

DIN ROMÂNIA.

Doă zboruri de-asupra capitalei. Dum- niceă după amiaz, între orele 5 și 7, tinerii și în- drăzneții noștri aviatori au executat câteva zbo- ruri, cari au făcut admirația capitalei.

Mai întâi locotenentul Protopopescu a încercat să zboare cu un aparat nou. Dar aparatul ne- fiind pus la punct, aviatorul a aterisat curând.

Locotenentul Capșa a zburat apoi cu un mo- noplan Blériot de-asupra capitalei și a trecut de la forturi, la Obor, de aci la hipodrom și de a- colo la expoziție.

Publicul imens, care se afla la Băneasa, la șosea, și pe străzile orașului a urmărit cu atenție evoluțiunile aparatului.

Sublocotenentul Negrescu a executat un zbor spre linia forturilor.

Locotenentul Protopopescu a executat apoi,

un splendid zbor cu biplanul Farman, și a ateris- sat într’un superb zbor planat, în spirală. Li-s’au făcut ovațiuni când au atins pământul.

Erau de față prințul Carol și generalul Bo- teanu.

Locotenentul Capșa face astăzi zborul Bucu- rești-Iași, în două etape: București-Focșani și Foc- șani-Iași.

Activitate soc. ortodoxe. În aceeași zi, a avut loc școlă de fete nr. 24 din strada Tu- nari, o școlă de învățare dată sub patronajul socie- tății ortodoxe naționale a femeilor române.

Au vorbit părintele Ion Ionescu (dela bisce- rica Spirea Veche) despre unirea noastră cu pieta- tea străbună prin soc. ortodoxă națională, și pă- rintele Rădulescu (dela biserica Dichiu) demon- strând amândoi importanța culturală religioasă și sufletească a inițiativelor laudabile ca acele pornite de soc. ortodoxă a femeilor române, care au relu- viat timpurile trecute de pioasă și înălțătoare amintire.

A urmat apoi o producție a elevilor școlăiei; de asemeni, au mai dat concursul la desăvârșitul succes al acestei serbări, d-na Maria Herăscu și corul seminarului Nifon.

INFORMAȚIUNI

Arad, 8 Mai n. 1912.

„Mica publicitate la Românul”. Cu începere dela 15 maiu st. n. ziarul nostru în- troduce „mica publicitate” pe pagina ultimă a numerelor de Joi și Duminică.

Fiecare cuvânt, pentru o singură publi- care costă 5 fileri, iar ori-ce publicațiune până în 10 cuvinte, 50 fileri.

Taxa se trimite înainte în mărci ori prin mandat postal iar, la cerere, administrația zia- rului răspunde prin scrisoare dacă se alătură cuvenitele mărci postale.

Credem de prisos să mai adăogăm că în „mica publicitate” a „Românului” nu vor pu- tea să apară lucruri protivnice moralei pu- blice.

Dl maior dr. Eugen Papp, auditor în armată, a fost distins de Maiestatea Sa cu ordinul „Signum laudis” pentru me- rite.

Dl maior Papp este dintre cei mai va- loroși membri ai corpului de auditori mi- litari în monarhie. Dovadă a încrederei desăvârșite și a deosebitei aprecieri din partea superiorilor săi este și faptul, că i-s’a încrezut conducerea tribunalului mi- litar din Budapesta, care este considerat ca cel mai dificil și cel mai expus.

Eugen Papp are și excelente calități de artist, e muzician rutinat și cântăreț de gust distins și este autorul unei colec- țțiuni de cântece românești foarte frumoa și ales interpretate în ton și melodie, — care ar trebui să fie cât mai curând tipă- rită — doinele minunate cu care doamna Valeria de Herbay nasc. Papp, a fermecat publicul la concertul jubilar al societății „Petru Maior” din Budapesta sunt compo- ziții ale fratelui d-sale, ale dlui maior-au- ditor dr. Papp.

Adaogăm, că este originar din o ve- che și respectabilă familie românească din Maramureș, în care cultivarea sentimente- lor românești și conștiința intransigent- națională a fost tradiția și titlul de nob- leță.

Medicul și omul sărac. Întâmplarea aceasta o povestește ziarul francez „Gil Blas” despre me- dical teatrelor din Paris: Medical ieșind dela un prieten al său se întâlnește cu un om sărac, care îndată a aflat, că vorbește cu un medie, a început să se vâicărească. Se plângea de ficat, de stomac

Fiți atenți la adresa!

și de câte altele. Medicul l-a ascultat cu cea mai mare paciență, ba a și mai întrebat una alta, după aceea i-a dat sfatul următor:

— Du-te la Vichy și ține acolo cură. Vei vedea că o să te însănătozești!

— Omul nostru ridică ochii spre cer:

— La Vichy!... Doamne Doamnezeule, — domnule profesor, — da unde să iau eu atâția bani?...

Banal medic se scuză imediat speriat:

— Bine, bine, bea atunci apă minerală acasă. Douzeci sticle de apă „Vichy” îți vor ajuta.

— Of Doamne, Doamne, — oftează omul nostru sărac, — n'am eu atâția bani, nu am. Eu nu am nimic, nu pot să-mi procur nici spa aceasta.

Medicul a rămas foarte impresionat de tânguia omului nostru și discret de tot i-a dat o bancnotă de douăzeci de franci.

— Pofteste bătrâne, ține și te vindecă.

Peste vre-o câteva săptămâni se întâlnește din nou medicul cu omul sărac și-l întreabă:

— Apoi prietene, a folosit ceva cura prescrisă? Ai trăit precum ți-am spus?

— Nu domnule medic, — răspunde omul sărac rece, — aceasta nu am făcut-o. Dar cu cei 20 franci ai d-tale am mers și am consultat un specialist.

Din Viena s'a trimis luni pe adresa d-lui prof. N. Iorga cu ocaziunea adunării anuale a partidului naționalist această depeșă:

„Un partid întemeiat pe idei, pe cinste și pe muncă nu poate fi sfârșit prin ilegalitate, dovadă adunarea de azi în care vă înfrunți mai dornici de fapte și de jertfă. Vă dorim ca în timpul cel mai apropiat să treceți din triumf în triumf.”

Românii din Viena.

Sufragetele din Pompei. Ultimele săpături făcute la poalele Vezuviului, pe locul fostului oraș Pompei, are de rezultat o constatare așa zicând senzațională și anume: cât de mult a semănat viața societății de atunci cu cea din zilele noastre. Se știe, că a fost descoperită, între multe alte ziduri, și o ospătarie de pe acele timpuri pe ai cărei pereți erau scrise placate pentru alegeri. Din aceste placate se poate constata că și în Roma de odinioară au avut mare trecere șireturile și trucerile caracteristice alegerilor de azi. De pe una din aceste placate descoperim că și în Pompei au existat sufragete, cari însă nu au luptat pentru câștigarea drepturilor sexului lor, ci în interesul favoriților lor. Pe o placată se poate citi bine de tot declarația unor dame cu numele Patronia și Stalia, unde zice, că dacă ele ar avea drept de vot nu ar vota cu altcineva decât cu candidații Casellius și Albucius. E interesant argumentul, cu care caută să convingă pe alegătorii în favorul favoriților. În josul placatei stă scris: „Ceice vor vota cu inima curată pentru candidații noștri, aceia vor fi favoriții lui Venus”. Mai în jos se văd scrise următoarele: „Acela care nu votează pentru noi, e un măgar”.

Nu trebuie să credem, că candidații au luptat după nicaiva posturi remunerate cu ceva. Oficiantii comunelor romane munceau, fără a fi remunerați cu ceva, dar alegerea în vre-o funcție publică era considerată de un mare onor, ba cei aleși făceau încă pe speșele lor drumuri, conducte de apă, zideau biserici și aranjau jocuri de circ pentru popor.

Ostwald la Budapesta. Marele savant german Wilhelm Ostwald, a cărui activitate științifică înseamnă o mare epocă în filozofia contemporană, invitat de cercul Galilei și de liber-cugetătorii din Budapesta, a sosit sâmbătă după amiază în capitală. A ținut două prelegeri în sala mare dela „Pester Lloyd”, sâmbătă și duminică seara, în fața unui auditor foarte mare și ales. Sâmbătă a vorbit despre raportul dintre religie și știință, în termeni mai mult generali. Numai a doua zi, a ținut prolegeme o prelegere științifică, pe care am reprodus-o în nrul de ieri al ziarului după notele corespondentului nostru din Budapesta.

Cununii. Rozica Căpușan și Mihail Șerban profesor, din Blaj își vor celebra cununia lor, în 12 maiu a. c. la orele 11 f. a. în biserica catedrală din Blaj.

— Evuța Șerban din Siciău și Coriolan Monția din Siciău își vor celebra cununia lor, duminică în 29 aprilie (12 maiu) 1912 la orele 6 p. m. în sf. biserică gr. or. rom. din Siciău. Sincere felicitări.

La „Legatul dr. Ion Boreca” pentru ajutoarea copiilor din Săliște, aplicați la meserii, al fondului episcopal Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriași, au mai dăruit: „Un prietin al decedatului dr. I. Boreca”, în loc de cunună pe mormânt, 20 cor.; Eugen Todoran, prof. semîn, 5 cor., dr. Aurel Nyilvan, avocat în Șomeuta mare, în loc de cunună pe mormântul regizetului său principal dr. L. de Lemény (prin red. „Românul”), 50 cor.; Virgil Onițiu, dir. gim. (Brașov), cor. 250, dr. Ioan Papp, adv. (Brad), 10 cor., d-na Eugenia Moga n. Trif, preoteasă (Săsciori) 1 cor. Starea Legatului cor. 147; iar la „Legatul T. L. Albini” pentru ajutorarea copiilor din Out, aplicați la meserii: Emil Verzarin, funcț. la „Transilvania”, 5 cor., Valer Beșu lui Anastasiu (D. S. Mărtin), 2 cor., Eugenia Tordășianu, profesoară 10 bani și Eugen Muntean, inv. (Agnita), 20 bani. Pentru prinoșe calde mulțumite, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”: Victor Tordășianu, prezident.

Noua emisiune a „Crișanei” din Brad asigurată. După cum ni-se comunică, noua emisiune de capital a „Crișanei” din Brad, dela 200,000 cor. la 400,000 cor. a reușit peste toate așteptările, întrucât până la expirarea termenului de opțiune rezervat pentru vechii acționari (30 aprilie a. c.) s'au subscris din 2000 acții noi, 1995 bucăți, așadar un număr neașteptat de mare. Restul de 5 acții noi încă s'a vândut deja, plăindu-se după toate cele 2000 bucăți și rata I., așa că formativile emisiunii sunt terminate și capitalul cel nou asigurat.

Cursul acțiilor noi, al căror nominal e de 100 cor. s'a fost stabilit în 120 cor. pentru acționarii vechi și în 180 cor. pentru neacționari, în așa fel, că plusul de 20 cor. resp. 80 cor. are să se conțene la fondul general de rezervă. Cu acest curs ridicat preste nominal, fondul de rezervă se va mări cu 40,300 cor.

Averea proprie a „Crișanei” făcea înainte de emisiune: capital 200,000 cor., fondari 205,000 cor. Total 405,000 cor.

Iar după terminarea emisiunii (la finea anului 1913) va fi: Capital 400,000 cor., fondari actuale 205,000 cor., creșterea fondului din emisiunea 40,300 cor., dotația regulată a fondurilor în 1912 și 1913 circa 35,000 cor. Total circa 680,000 cor.

Diferința de avere se ridică așadar în 2 ani de zile la respectabila cifră de 275,000 cor.

Iată fapte și cifre, cari dovedesc în mod neîndoios, că institutul „Crișana” continuă a se menține pe calea progresului și a consolidării tot mai mari, căci altcum noua emisiune de sigur, că nu ar fi succes atât de strălucit, tocmai acum în plină criză financiară. Noi din partea-ne nu putem decât să felicităm valoroasa direcțiune pentru frumosul rezultat și că dorim institutului, care a intrat acum în șirul băncilor noastre solide mai mari, ca să crească și să înflorească tot mai mult în viitor. — *Un acționar.*

Brutali și la joc. În prezența unui extraordinar număr de privitori, care a atins cifra de 12,000, a avut loc duminică la Viena o întrecere între Austria și Ungaria în jocul de foot-ball. Maghiarii se chinuiau evident de a învinge pe austriaci în casa lor; și instinctiv s'au lăsat răpiți la brutalități pentru a storce astfel biruința, care nu voia să le vină în lupta dreaptă. Vienezii sunt de sigur răbdanți și concilianți, dar dela un timp li-s'a rupt răbdarea de a primi barbarismul oaspeților: decodată, spontan, din toate părțile zeci de mii de pumni și de bastoane s'au ridicat amenințator, și puternic strigăt de protestare s'a ridicat peste arenă. Budapeștii au fost readuși la rezon. Lupta s'a încheiat nedecisă, cu rezultatul 1:1. — Publicul ieșind a inundat străzile vecine și s'a îndepărtat discutând aprins și numind pe nume purtarea „oaspeților”.

Unde e scufundat vaporul Titanic. După constatarea cea mai recentă și mai exactă în locul unde s'a scufundat vaporul Titanic oceanul are o adâncime de 33000. În regiunea aceasta mută a morții e un întineric dosăvârșit, razele luminei nu pătrund nici răstrânte până la această adâncime. În adâncimea aceasta temperatura apei e de 1.9 grade Celsius și această temperatură nici nu se schimbă, căci la o așa adâncime nu pătrunde nici căldura verei și nici gerul iernei. În adâncimea unde e scufundat Titanicul, apa e nemiscată. Viforul dela suprafața mării nu are aici nici o influență. La adâncimea aceasta sunt foarte interesante referin-

tele presiunii. Greutatea pilastrelor de apă de 3300 de metri la tot cazul e colosală deoarece deja un litru de apă apasă cu o greutate de un chilogram. Cu toate acestea despre greutatea ce apasă peste ruinele vaporului Titanic, numai cu greu ne putem face o idee. La distanța aceasta pe fiștea-care suprafață de un centimetru patrat apasă de 20,000 chilograme, deci pe om la 2000 picioare o adâncime apasă o greutate egală cu greutatea unui tren de marfă cu locomotivă și 20 vagoane bine încărcate. Cu alte cuvinte, dacă pe un om deodată s'ar așeza o greutate atât de mare l-ar turti într-atâta încât masa informă din corpul omeneș nu ar fi mai groasă decât grosimea unei bucăți de hârtie. S'a experimentat deja, că ce presiune are un așa pilastru de apă. Patrate de plute dopuri au fost cufundate la așa adâncimi și când au fost scoase iar la suprafață au fost presate la mărimea jumătate de mai înainte, iar desimea le era atât de mare ca a unui lemn de corn. Obiectele de lemn încă se strâng până la jumătatea mărimei de mai înainte. Pe baza acestor experimente ne putem forma idee, că în ce stare se află vaporul Titanic. Poate vasele, scauna, mese și alte obiecte sunt presate, ca o foaie de hârtie. Ușile, pereții și cadavrele sunt presate într'o masă subțire și informă.

Logodnă. D-na văd. *Adelina Boșca* (Curtici) și d. dr. *Leo Margolli* (Kiel, Germania) logodiți. Sincere felicitări.

La reuniunea meseriașilor români sibieni au fost primiți membri ordinari: Nicolae Timaru (originar din Bendorf, fiu de învățător), măstru pantofar; Ioan Morariu (originar din Șarș, fiu de econom), sodal măsar; Vasilie Paunlie (orig. din Răhău, fiu de econom), Nicolae Marin (orig. din Boroșneul mic, fiu de econom), Ilie Răurean (orig. din Laz, fiu de econom), Adam Bâldea, (orig. din Vaideiu, fiu de econom), sodali pantofari, George Pacurariu (orig. din Șarș, fiu de econom), Dem. Dușleagu (orig. din Bărghiș, fiu de econom), sodali eroitori; Ilie Aleman (orig. din Săsciori, fiu de econom), sodal argășitor; Ionuț Sucit (orig. din Vințul inferior, fiu de econom, cul. tipograf; Ilie Timpea (orig. din Reșiu, fiu de econom), sodal lăcătuș; Ioan Dambreanu (orig. din Gherla, fiu de zidar), Ioan Moldovan (orig. din Sibiu, fiu de cismar, cu 4 reale), sodali cismari; Constantin Lazăr (orig. din Agărbiciu, fiu de econom), Chirion Stângaciu orig. din Feiș, fiu de econom), măestri cismari și Ioan Borjea (orig. din Bia, fiu de econom, cu 2 clase gimnaziale), măstru cojocar. Între membrii ajutatori a binevoit a se înscrie d. dr. Constantin Buceanu, avocat.

Mulțumită publică. Subscribul în numele comitetului parohial din Seceni, vin și pe calea aceasta a exprima mulțumita marelui nostru binefăcător Vasile Stroescu pentru darul de 200 cor. făcut bisericii din Seceni.

Dumnezeu să ni-l trăiască încă mulți ani! Seceni, la 23 aprilie 1912. Vichentie Ciorogariu, preot.

Dăruiri. La îndemnul preoților din Curtici credincioșii: Teodor Urs a legat pe sfințele Paști evangelia pe speșele sale în sumă de 22 cor.; Văd. Ioana Morar a cumpărat o cădelniță în preț de 50 cor., iar mai multe muieri la oaltă au cumpărat icoana Invierii Domnului. Dumnezeu să le răsplătească aceste frumoase jertfe aduse pe altarul Domnului, iar din partea bisericii primească și pe această cale mulțumite noastre. Epitropia parohială.

Constituire. Reuniunea de înmormântare a locuitorilor ort. români din Curtici s'a constituit duminică în 5 mai n. a. c. alegându-și unanim președinte pe părintele Ioan Nicorescu, notari pe învățătorii Mihai Dragoș și Ioan Cioara și un comitet din 12 membrii — fruntași din comună. Reuniunea și-a început deja activitatea și a plătit ajutorul statutar 80 cor. pentru membrul răposat Lazar Bulboacă. Oamenii sunt însuflețiți de acest așezământ umanitar și se întrec a se înscrie de membri.

Baie de aburi pentru dame și domni. În scaldă „Opre” situată pe piața Tököly, Lunca și Vinerea p. m. între orele 3—6 stă baia de aburi la dispoziția on. dame. Pentru domni e deschisă baia de aburi zilnic dela 5 dimineața până la 1 oră d. a. Membri cluburilor și a societăților, militari, și poliția solvese 70 fleri. Baia de aburi e transformată și din nou aranjată Prețul redus la cumpărarea alor 10 bilete e de 8 cor.

D. dr. pesta, dela advocațională

x Societatea Adriatică din nerală pe asigurare s'adunări i-s'73-lea an d direcțiunei, nat, că an pentru asig ordine, ce anul mai în bilanș sunt

In sec făcut oferta asigurat, și Starea asig stiune num cor. și ren Pentru cazi și ca rente vele de pre șitul anului gerea contru crescământ față cu anu

In sec nitele de p de foc 27. transport 3 contra spa premii în gube s'au contra asig premii în 20,593,614 11,411,560

După statute, în dul de căș în anul tr pe fiecare

Capit societății l următor: — rezerv pentru flu rezervele n lioane co ajutorare

Prin silul de Pavel Bet industriaș (Budapeșt tutul de der Strate

FOI

(85)

Spr limbă ro bine de stre; de curgă la cineva își cuvinte p chiar alte

Iată orașul N cineva ar și alte lu dezi inim ceastă su

Pân Cicikof, coperiră că doam ceea ce

D. dr. Ludovic Csato, avocat în Buda-
pesta, dela 1 Mai a. c. și-a mutat cancelaria
advocațială în *II Margit körut 60.*

x Societatea priv. ces. reg. „Riunione
Adriatica di Sיערת in Triest”. Adunarea ge-
nerală pe anul acesta al acestei societăți de
asigurare s'a ținut în 23 Aprilie a. c. Acestei
adunări i-s'a prezentat bilanțul pe anul 1911, al
73-lea an dela înființarea societății. Din raportul
direcțiunii, în partea generală, trebuie mențio-
nat, că anul trecut a fost de tot nefavorabil
pentru asigurările de foc, în urma seetei extra-
ordinare, care a domnit peste aproape întreg
anul mai în toate țările Europei. De altcund din
bilanț sunt de relevat următoarele date:

În secția A. a asigurărilor pe viață s'au
făcut oferte în suma de 84.919,960 ca capital
asigurat, și s'a dat polițe în suma de 72.570,714.
Starea asigurărilor la sfârșitul anului de ge-
stiune numără: capitale asigurate 503 milioane
cor. și rente anuale asigurate 1.447,298 cor.
Pentru cazurile de moarte, eutremur de pământ
și ca rente s'a plătit 9.834,228 cor. — Rezer-
vele de premii în secția aceasta numără la sfâr-
șitul anului 141.980,237 cor., adică după detra-
gerea contra asigurărilor 120.397,539 — cu un
crescământ de 8.661,915 cor. în contul propriu
față cu anul trecut.

În secția B. al asigurărilor elementare ve-
nitele de premii au numărat pentru asigurările
de foc 27.903,348 cor. — pentru asigurările de
transport 3.415,047 cor., — pentru asigurările
contra spargerilor 697.298 cor. S'au replătit
premiile în suma de 14.299,355 cor. Pentru pa-
gube s'au plătit 22.217,180 cor., adică detrase
contra asigurările 12.111,666 cor. Rezervele de
premiile în asigurările elementare numără
20.593,614 cor. adică detrase contra asigurările
11.411,560 cor.

După detragerea sumelor destinate prin
statute, inclusive tantiemele oficianților din sal-
dul de câștig se împarte o dividendă egală, ca
în anul trecut, adică o dividendă de 160 cor.,
pe fiecare acție de emisiunea nouă.

Capitalul de acții și diferitele rezerve ale
societății la sfârșitul anului de gestiune numără
următor: Capitalul de acții plătit 10.000,000 cor.
— rezerva averii 1.472,023 cor. — rezervele
pentru fluctuațiunile cursului 139.809,099 cor. —
rezervele de premii netto 4.713,482 cor. — re-
zervele netto pentru pagube rotund 169 mi-
lioane cor. Avera cassei de pensiuie și de
ajutorare a angajaților numără 3.563,855 cor.

Prin alegerile de complinire au fost în consi-
liul de administrație chemați domni: contele
Pavel Bethlen (Cluj), Dr. Armin Brunner, mare
industriș (Viena), Dr. Anton de Hetées, adv.
(Buda-esta), Ludovic Neurath, directorul insti-
tutului de credit (Viena), și contele Rudolf von
der Straten-Pontholz (Weinern).

x Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Rá-
koczy, prăvălia pentru elită, unde se pot cum-
păra lucruri de mână, pentru dame precum și ne-
cesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

x Seminarul juridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farkas
(lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe
lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat,
riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de
magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind
în pragul proiectelor de reformă a învățământului ju-
ridic, e dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre
binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera
advocațială.

Culturale și sociale

Convocare. Din încredințarea comitetului
central al „Asociațiunii pentru literatura română
și cultura poporului român”, conform §-ului 23,
lit. c. și §-ului 36 al statutelor acestei instituțiuni,
convocă cărturarimea și țărâimea din comunele a-
parținătoare tractului protopopesc al Giurgeului
(comitatul Ciuc) la adunarea de constituire a des-
părțământului Giurgeu, care va avea loc în 26
și 27 mai n. 1912 în Valea-Jidanului (Bicaz). Cu
ocazia adunării de constituire se va ține și o
serbare culturală împreună cu o expoziție etno-
grafică, cu următorul program: în 26 mai (ziua
primă de Rusalii), înainte de prânz: a) dimineața
serviciul divin în biserica din Valea-Jidanului;
după prânz: b) cuvântare către popor de Oct. C.
Tăslăuanu; c) prelegere populară despre economia
de vite și cultivarea pământului, ținută de Aural
Coscic, conferențiarul agronomic al Asociațiunii;
d) deschiderea expoziției etnografice din școală;
în 27 mai (ziua a II-a de Rusalii), înainte de
prânz: începând dela 7—9 ore, adunarea de pri-
măvară a desp. Giurgeu a reuniunii învățătorilor,
serviciul divin; e) prelegere populară cu proie-
cțiuni de schiopticon despre viața lui Isus; f) a-
dunarea de constituire a despărțământului Giurgeu,
prezidată de Oct. C. Tăslăuanu; după prânz, seara:
g) reprezentație teatrală: „O vișoară”, de Oct.
Prie; h) petrecere. Oct. C. Tăslăuanu, secretar al
„Asociațiunii”.

Convocare. Avem onoare a invita pe toți
membri „Asociațiunii” și pe toți binevoitorii ei de
a lua parte la adunarea comemorativă ce se va
ține duminică la 12 mai a. c. în *Jucul de jos*
în amintirea lui *Gheorghe Barițiu*, fostul președinte
al „Asociațiunii”, din prilegiul aniversării de 100
ani al nașterii marelui nostru bărbat. Dimineața se
va celebra serviciu divin și parastas; va urma, în
localul școlii, ședința cu următoarea ordine de zi:
Cuvânt de deschidere, rostit de v. dir. desp.; cân-
tec, esec. de corul tinerimii universitare din Cluj;

conferință despre G. Barițiu ca ziarist, de dl dr.
O. Rusu; cântec (corul tinerimii universitare); con-
ferință despre G. Barițiu, de dl A. Lupeanu; cân-
tec (corul tiner. univ.); cuvânt de închidere. După
ședință urmează masă comună, la care cei cari do-
resc să ia parte, sunt rugați a se anunța, de cu
bună vreme, d-lui Ioan Pap preot în *Jucul de jos*
Coverta 4 cor. Cluj 7 mai 1912. Comitetul desp.
Cluj al „Asociațiunii”.

„Reuniunea sodallor români din Sibiu”,
pentru fundațiunea ziaristilor români va aranja o
convenire socială împreună cu cântari, declama-
țiuni, postă umoristică și joc duminică, la
12 mai n. 1912 în „Unicum”, cu următo-
rul program: 1. Ce vii badeo târzior, cor mixt
de A. Bena. 2. a) Câte flori, b) Păsărică mută-ți
cuibul, coruri mixte de I. Matei. 3. Ziua învierii,
de George Coșbuc. 4. a) Scumpă dragă iubeste, cor
mixt de G. Muzicescu. 5. Solo de tenor, d. I. Stan-
ciu. 6. Cântec de primăvară, cor mixt de I. Po-
rumbescu. 7. Zis-a badea, cor mixt de G. Muzi-
cescu. 8. Măiestrii și plugarii, cor mixt, duet și
soli de A. Bena. Dirigantul corului: Candid Popa.
O parte din venitul curat este destinat pentru fon-
dul ziaristilor români.

Junimea școlară dela gimnaziul superior
fundațional din Năsăud va aranja maiorul, mer-
curi în 15 mai st. n. 1912 în alea din Castru e-
ventual în sala de gimnastică. Inceputul pentru st.
public la 10 ore a. m. Venitul curat e destinat în
favorul fondului de requisiute dela gimnaziu. Su-
prasolvirile și ofertele benevole se primesc cu mul-
țămită și se vor publica în raportul anual al gim-
naziului.

Convocare. Comitetul despărțământului Di-
ciosănmărtin al Asociațiunii pentru literatura ro-
mână și cultura poporului român va ține la 12
mai a. c. două prelegeri populare și anume: la
11 ore a. m. în comuna Șaroșul-unguresc și la 3
ore după prânz în comuna Boziaș, la care invita
cu dragoste pe toți din Șaroșul-unguresc, Boziaș și
jur, cari doresc înaintarea culturală a poporului
român.
Comitetul despărțământului.

Înștiințare

Rugăm pe toți colaboratorii noștri
și pe domni care ne trimit ma-
terial spre publicat să-l scrie cu cer-
neală.

Manuscrisurile scrise cu creion
nu se vor ține în seamă.

FOIȚA ZIARULUI „ROMANUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(85) — Urmare —

Spre a înbila cât mai mult buna noastră
limbă românească, ele înălțurau din vorbire, mai
bine de jumătate din cuvintele dicționarelor no-
stre; de asemenea erau nevoite neconștient să re-
curgă la limba franceză, fiindcă ele, în franțuzește,
cineva își putea permite, fără inconvenient, aceste
cuvinte proscrise din rusești, ba își puteau permite
chiar altele mai tari.

Iată ce se poate spune despre doamnele din
orașul N..., neținând cont decât de suprafețe; dacă
cineva ar privi mai adânc, de sigur că ar vedea
și alte lucruri; dar e foarte primejdios să aprofun-
dezi inimile doamnelor; vom rămânea deci la a-
ceastă suprafață.

Până aci doamnele vorbiseră puțin despre
Cicikof, dar decând trecea drept milionar, ele des-
coperiră înrânsul calității mai de prețuit. Nu doară
că doamnele acestea ar fi fost interesate; cauza a-
ceea ce încercau ele era în întregime în cuvântul

milionar; nu vreau să fie de fel milionarul în per-
soană, zic numai vorba milionar. În afară de orice
pungă cu frumoși imperiali de aur și în afară de
orice portofoliu plin cu bune bilete de bancă, este
în singurul sunet al vorbeii milionar un anume nu
știu ce, care influențează asupra omului de nimic,
asupra omului de bine, scurt asupra ori căruia bărbat,
asupra oricărei femei și chiar asupra ori că-
rui copil. Milionarul are singularul privilegiu de
a vedea un gen particular de înjosire, de înjosire
desinteresată, de josiție naivă, de josiție fără
scop, fără rezervă mintală.

Mulți înși știu foarte bine că nu vor primi
dela ea nici un avantaj, că n'au nici un drept
de a pretinde nici de a aștepta; ceea ce nu-i im-
pedecă de a-i alerga înainte, de a-și compune țin-
nuta, de a-și arăta cel mai grațios zâmbet al lor,
de a-și scoate înaintea lui căciula dedeparte, și de
a căuta să fie invitați la prânz unde știu că se
va afla milionarul.

N'am îndrăsnit să zicem că doamnele din lo-
calitate ar fi avut într'un mod mai particular de-
cât altele această dispozițiune josiție, dar faptul e,
că în multe case ele fură surprinse vorbind mult
despre milionar; ele ziceau că fără a fi de cea din-
tâi frumusețe, el era ceea ce trebuia să fie un om,
și că ceva mai gros ori unul ceva mai mare, ar fi
mai puțin bine. Rotunzimei lui atât de convenabilă
fi se opunea talia svelată a altui domn care trecuse
de bine făcut, și care acum era tratat de scobi-
toare de dinți și de mare lungan. Doamnele ace-
stea, fără să se fi consultat, adăogară la îmbrăcă-

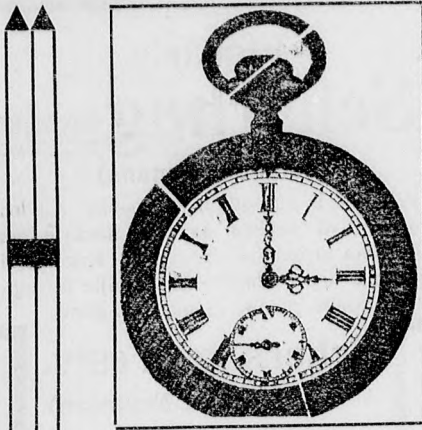
mintea lor diferite ornamente; ele încercară o așa
de mare trebuință de exercițiu încât bazarul deveni
un loc de plimbări zilnice; era o mare îmbulzeală
pe sub trotuare, iar primprejur abia răsbiai de
trăsuri.

Negustorii fură uimiți și încântați văzând că
bucăți de stofă pe cari le cumpăraseră la bălcu-
rile mari și de care nu sperau să se scape, din
pricina prețurilor lor ridicate în câteva zile. La bi-
serică, în vremea liturghiei, o doamnă fu observată
având la rochie niște volane așa de bogate încât
comisarul suburbiei, mișcat de admirație, îndepărtă
mulțimea credincioșilor, și răspinse lumea mai de
jos până în trudă, ca să nu se atingă de o atât de
fină și de bogată toaletă.

O atât de încântătoare atențiune a sexului
frumos față de el nu putu să scape cu totul spi-
ritului observator al lui Cicikof. Într'una din zile,
întorcându-se acasă, el găsi pe masa camerei sale
un elegant bilet; cine să-l fi adus, cum ajunsese
acolo, autorul nostru nu putu ști nimic.

Biletul acesta era o scrisoare întreagă în in-
cepe așa: „Nu mai pot rezista, trebuie să scriu”.
Urmarea spunea că este uneori între suflete o
tainică simpatie; și acest mare adevăr era pus în
evidență prin adăogare a vre-o douăzeci de puncte
expresive.

(Va urma.)

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și
cele mai moderne **juvaericele**
atât pe **hani gata, cât și în**
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință
în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

GYAPJAS LAJOS

măstru zidar diplomat
ARAD, str. Illés nr. 38.
(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

Cine voiește rachie curată

să se adreseze direct la firma cea
mai mare românească

Creciun & Voda
din Lugos,

care dispune de căzănării mari
proprie în Bănat și Ardeal.

Primul deposit românesc de piane, pianine și armoniuuri

al profesorului de muzică **T. POPOVICI** în Sibiu strada
Cisnădiei nr. 7 (vis-à-vis de otelul „Împăratul roman”),
aranjat cu instrumente din cele mai bune fabrici. Impache-
tarea și transportul sunt gratuite.

Prospecte și informații se dau gratuit.

Schimbare de prăvălie de pălării.

Aduc la cunoștința on. mei mușterii, și on.
doamne, că vechea și cunoscuta mea

prăvălie de pălării de modă

începând cu ziua de 8 Mai n. am mutat-o în
ARAD, strada Weitzer János nr. 5.

Rugând și pe mai departe binevoitorul sprijin
al on. public, sunt cu stimă:

LICHTIG IRMA, urm.

„Harem”

cea mai bună gumă

1 duzină 4 coroane.

În Arad de vânzare numai în drogheria

Török A. és Tsa
Andrássy-tér nr. 20.

VIRÁG és FARAGÓ

FABRICANT DE ARTICLIU pentru INDU-
STRIA FERULUI și pentru ECONOMIE
BUDAPESTA, VII., str. Ilika nr. 11. R.

EXECUTĂ OBIECTE DE FER
PENTRU FABRICI, GRAJDURI,
SUPEREDIFICATE E C O N O -
M I C E, FLORĂRII ȘI VERANDE
CU PREȚURILE CELE MAI
CONVENABILE. — LA CERERE
CU PROVOCARE LA ZIARUL
„ROMÂNUL”, TRIMET CATA-
LOG DE PREȚURI GRATIS și
: : FRANCO : :

Martics și Pák

croitori pentru domni
Arad, str. Weitzer János nr. 7. (Palatul greco-cath).

Avem onoare a aduce la cunoștința on.
public, că croitoria noastră din strada
Andrássy nr. 8 cu începere dela 1
Mai am mutat-o în strada Weitzer
János nr. 7 în palatul gr. cat. (mezanin).
Aducând aceasta la cunoștința on. pu-
blic rugăm să fim onorați și pe mai de-
partee cu binevoitorul sprijin al onora-
tului public. — Cu deosebită stimă:

MARTICS și PÁK,
croitori pentru domni.

PREȚURI IEFTINE!

„La manufactor”.

HAUPT DÁNIEL
FERĂRIE ȘI PRĂVĂLIE DE VOPSELE
FĂGĂRAȘ piața Ferencz-József 27

Mare magazin în totfelul de artelii de mă-
sar, fierar și lăcătuș, fiere pentru zidiri și
pentru mobile, cumpene zecimale pentru
bucătărie și pentru prăvălii.

Vase pentru bucătărie de email „Sphinx”
veritabile, tacâmuri de masă Solingen ve-
ritabile, linguri veritabile de Alpaca și
ține de Berndorf, lampe și părți de lampe.
Trăsuri pentru copii, frumoase și dura-
bile, cu prețurile cele mai convenabile!

SERVICIU CONSTIȚIOS!

ILIE BURĂ

lăcătuș artistic și pentru zidiri,
BISERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: stringerea cu fier a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

De neintrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUGZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chimic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spal cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acurateță. Baltoane de piele le colorez în colori închise.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip.
Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se refer la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferiez pietri și nisip în cant. mare.

Prima calitate.

Mașini de cusut »Singer« calitate bună, pentru femei cu 30 fl., (karikahajós) tot pentru femei 42 fl., centralbobin 47 fl., cu 5 cutii din oricare solu 55 fl., cu luntre scufundătoare (sülyesztő karikahajós)—centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu 65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni, pe lângă garanție de 5 ani — liferează:

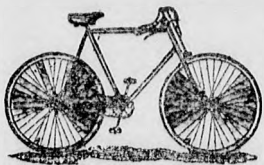
KRAUSZ HENRIK,

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.
Revizătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

BICICLETE

de renume mondial:

THE CHAMPION și PREMIER

cu osie, campanilă, roată automată (cu frână liberă) se vând pe lângă garanția de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 cor precum și părți alcătuitoare pentru biciclete, gumă interioară și exterioară prima calitate, sonerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — În urma circulației mare unde în toată Austro-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus. — La cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

marecomerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapest, VIII., József-körut 41.

Filiale: Boross-tér 4 și în Buda, II, Margit-körut 6.
Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

Traian Turturean

lăcătuș artistic și de edificii

Bistrița — Besztercze.

10% economie la comanda

— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice de bucătărie vestite în Transilvania. — Catalog și desemnări să trimit la cerere.

KIRÁLY LAJOS

ferar, dogar, șelar și lustruitor.
Aiud—Nagyenyed, Str. Teiușului 14.

Recomandă uzina sa înlocuită cu puteri motorice și lucrative bune, pentru prepararea articolelor de ferărie, șelărie și lustruire cu prețuri ieftine, dispunând de un serviciu prompt, execuție modernă.

ARAD, WEITZER-U. 13.

D-na SZALKAI ÁRMIN

lucrează în timpul cel mai scurt în atelierul său de BROTĂRII ȘI ALBITURI, trusouri complete pentru femei, bărbați și copii, lucrate artistic și cu gust. — Brodării albe și colorate, lucrări cu aur, alb-turi, batiste, servete, millienuri, perini pentru divan, se află gata și se vând cu preț ieftin, — se află și nelucrate. Domnișoare se primesc spre instruire.

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4% și amortizație, pe pământuri, dela 1906-65 ani, rămânând procentele acele și.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plățire în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini, motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminare cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

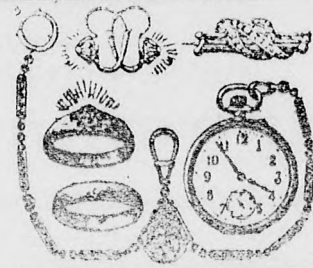
Agentura generală comerclală.

Pálmer Mátyás

Timișoara, Strada Jenő-Herceg Nr. 13.

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar

Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță. Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Stoboare de sârmă

tari și trainice!

Fabricație de prima calitate.

În atenția arhitecților, agronomilor, proprietarilor de vii, pentru vile, grădini, terenuri de vinătoare etc.

KLEIN ISTVÁN,

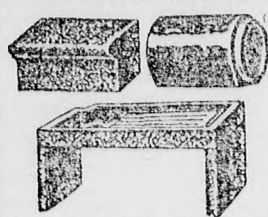
fabrică pentru împletituri de sârmă,
Szeged, Kelemen utca 4 sz.

Trimit și instalez împletituri de sârmă pentru mașini, împletituri de oscilat, stoboare pentru case și vile, împreună cu uși și porți puternice.

Cele mai frumoase rețele!

Mai furnizez: ciururi pentru cernut nisip (prund), coșnițe pentru nisip, buriane pentru schintei, coșnițe pentru nutret, botnițe pentru boi și stouri pentru ferești de ori-ce mărime.

Prețuri ieftine! — Serviciu prompt
Prospect de prețuri trimis gratis.

Mandler János

intreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conducte de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazeuri, fântâni arteziane și vălale executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servese gratuite

Primul și cel mai mare depozit de piane

W. P. Richter,

Brașov—Brassó, Fekete-utca 29.

Liferează: pianе, harmonici și pianine, fabricație Bösendorf, Schreighoffer și Förster.

Imprumută pianе în condiții favorabile

Atelier de curelărie, țelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinioară Societatea curelarilor)

Sibiu—Nagyszeben, Heltauerg. Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru căroțat, călărit, vânat, sport și voiaj, pociăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârșobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jamperi de piele fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strâns lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare depozit de hamuri pentru cal dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (țoluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștiințios.

Tokodi Testvérek,

fabricanți de cumpene.

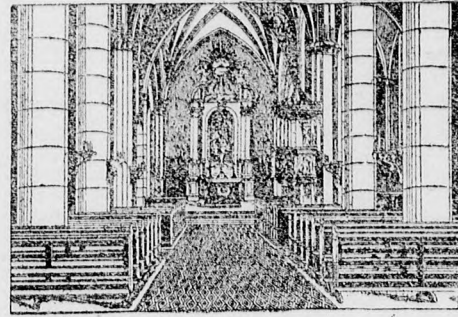
Hodmezővásárhely, — Szeged,
Lánc-utca. Bokor-utca 10.

Recomandăm comercianților, proprietarilor de mori, agricultorilor și măcelarilor

cumpenele

noastre, pregătite din cel mai bun material. Cumpene, cântare decimale din fier cu balanțe de oțel, infracturabile, autentificate. — Pentru România liferăm și neautentificate. Comercianților le dăm rabat. — Catalog la cerere trimitem cu reîntoarcerea poștei.

GAÁL JÓZSEF

măsar,

Nagyvárad,
Csengeri utca 21.

Liferează cu preț ieftin articole de măsurie pentru biserici, școale, farmacii, prăvălii și birouri cu prețuri foarte ieftine. Trimite la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comandă mai mare scădere de preț.

Kirsteuer Aladár

sculptor

în SIBIU (Nagyszeben), str. Faurilor n. 17.

Primește executarea a totfelul de

obiecte de sculptură

de ghips, piatră, ciment, lemn etc. figuri și ornamente executate foarte frumos.

Specialist în lucrări de mână liberă pe fațade sau în interiorul zidurilor.

Pregătește figuri întregi, busturi, statuete-relieuri din piatră sau metal. Modele mai mici pentru ziduri și construcții.

Hans Fabritius

inginer

SIBIU, Reissenfelsgasse 11

primește executarea ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL

SIBIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stimei dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 ore de două ori. Haine de doileu le execută în 12 ore. — Convingerea e siguranța cea mai bună! — Rugând sprijin

Cu stimă:
GEORGE RUMMEL

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie

— — — — — pentru ferestre — — — — —

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârsciuri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
— — — — — 80 fleri. — — — — —

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

3½ MILIOANE COROANE!

poate câștiga fiecare, cumpărând următoarele lozuri:

- 1 Obligațiune de câștig cu premie convertită dela Banca Hiperotecară Ungară.
- 1 Obligațiune de câștig cu premie dela Prima Cassă de păstrare Pestană din patrie.
- 2 lozuri Sanatorului Regina Elisaveta.

12 TRAGERI ANUALE și anume:

5 Februarie, 25 Februarie, 1 Martie, 25 Aprilie, 5 Iunie, 25 Iunie, 1 Iulie, 25 August, 5 Octombrie, 25 Octombrie, 1 Noiembrie și în 27 Decembrie.

CÂȘTIGURILE PRINCIPALE:

Cor. 1.000.000—, 500.000—, 400.000—, 300.000—, 2 câștiguri de 200.000—, 100.000— și 75.000 etc.

Acestate 4 bucăți lozuri le vindem de prezent pe lângă:

48 rate lunare à 10 coroane

După primirea ratei prime imediat trimitem cumpărătorului Lista legală de rate, în care este indicată seria, numărul și litera lozurilor vândute, pe baza căreia va participa respectivul la toate tragerile viitoare și eventualele câștiguri sunt în întregime ale lui. După fiecare tragere controlăm punctual toate lozurile vândute de noi și eventualele câștiguri le vom aviza telegrafice și intrucât e posibil chiar și telefonice st. noștri cumpărători. Rata primă e mai bine a ni-se trimite prin mandat postal pe a cărui coupon trebuie indicată legibil și punctual adresa cumpărătorului. Spre a ni-se putea trimite ratele viitoare gratis fără porto și alte spese postale, trimitem fiecărui cu ocaziunea estradării listei de rate și ceuri postale. Toate eventualele câștiguri se espiătesc în bani gata la Cassa noastră.

Nici un moment să nu trăgănați cu comanda.

Noroc fără sfârșit și fără ulei un risic.

Orice pierdere este exchisă, numai și numai de câștig poate fi vorba. Toate comanda sunt a se adresa către

USTREDNA BANKA UČASTINNY SPOLOK
Budapesta, VI. Váci-körut 31.

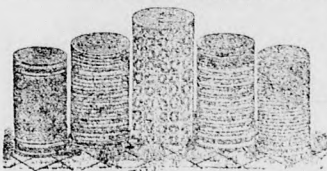
Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografice se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografice fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

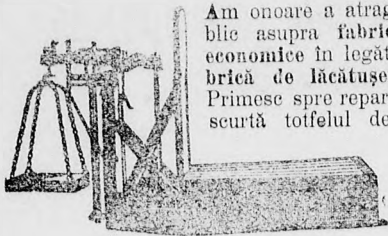

Cu prilejul expoziției industriale din Lugoj premiat cu cel dintâi premiu cu: „DIPLOMĂ DE ONOARE”.

TÓTH ELEK

Turnătorie de fier și metal, țesătorie de fer și fabrică de mașini

TELEFON nr. 22. LUGOJ - LUGOS TELEFON nr. 22.

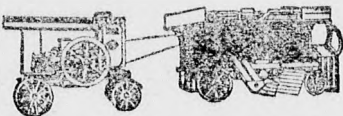
Am onoare a atrage atențiunea on. public asupra fabricii mele de mașini economice în legătură cu noua mea fabrică de lăcătușerie și de cumpene. Primese spre reparare ieftin și în vreme scurtă tofelul de mașini economice, mașini de imblătit, locomobile, părți de mașini, motoare ori străformarea lor, mori, cazane,

cumpene, pompe, tulumbe, etc. Indreptarea osilor mașinilor de imblătit, etc. Benzin. motoare, absorbitoare de gaz pentru oleu brut, ori transportarea părților alcătuitoare în timp scurt, cu prețuri convenabile. Totodată recomand pânzele mele de fir, din fir negru ori zineute, în orice mărime și cantitate, cu prețuri ieftine de fabrică. La dorință servesc cu prospecte și planuri gratuite.

Fabrică și atelier de reparatură pentru cumpene.

Mare magazin de mașini
:: economice ::

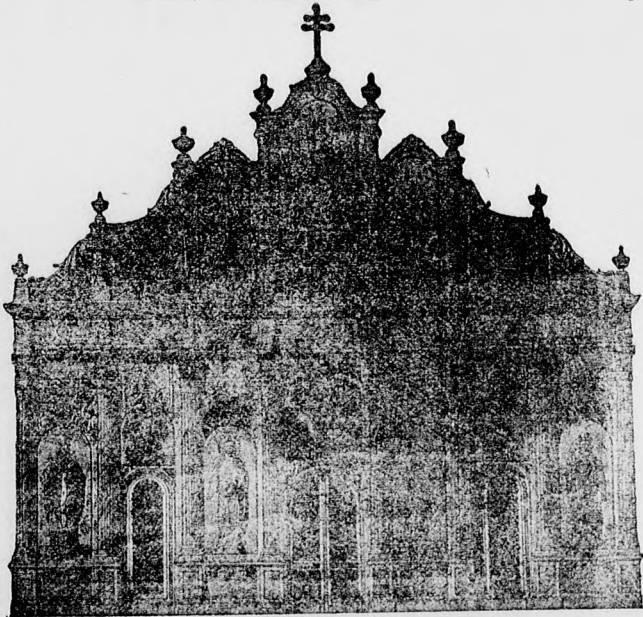
Agentura fabricii de mașini a căilor ferate ungare. Vânzare demotoare

Mai de multe-ori premiat cu medalie de aur și argint.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

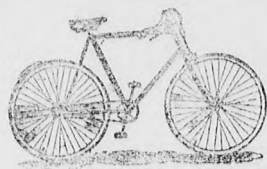
Institut pentru ridicarea altarelor în
Budapesta, Köbányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

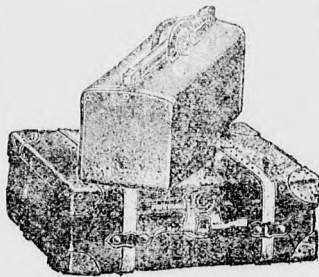
Dacă pentru banii d-tale
voești să cumperi marfă bună
! pe lângă plătiri în rate!
și dacă eventual ai lipsă de

mașini de cusut, revolve, sau orice geamantane pentru călătorie acestea să le cumperi în ORADEA-MARE piața Szent László în prăvălia lui

Kalenda János

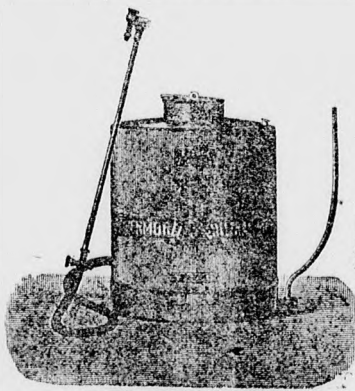
unde se află singurul magazin de renunțatele biciclete HELICAL și PUCH. Tot aci se mai află și mașini de frământat „IDEAL”, precum și mare atelier pentru reparaturi.

Atențiune!!

Mi-a ajuns la cunoștință, că firma Kovács Soma și soțul, negustorie de mașini în Arad și-a câștigat stropitoarele mele pe căi laterale pentru alte state. Aduc la cunoștință mult onoratului public că reprezentanța în Ungaria pentru stropitoarele mele

Vermorel „Eclair”

Prețul 45 coroane.

ca și până acum o are singur numai firma Kann și Heller din Budapesta, care iarăși pentru comitatul Arad l-a investit cu dreptul de vindere singur numai pe

Frații BURZA

Dacă cineva dorește să cumpere stropitoare fabricată responsabil impregurărilor din Ungaria

Vermorel „Eclair”

comandați singur numai dela

FRĂȚII BURZA

Arad, Piața Boros-Bóni tér 1. (vis-a-vis de moara Széchenyi) Prețul cu 2 țevi de aramă cu coif scutitor de praf, montat complet, numai pentru proprietari de vii și economii din comitatul Arad 45 cor. — Cu stimă: V. Vermorel Villafranche (Franța).